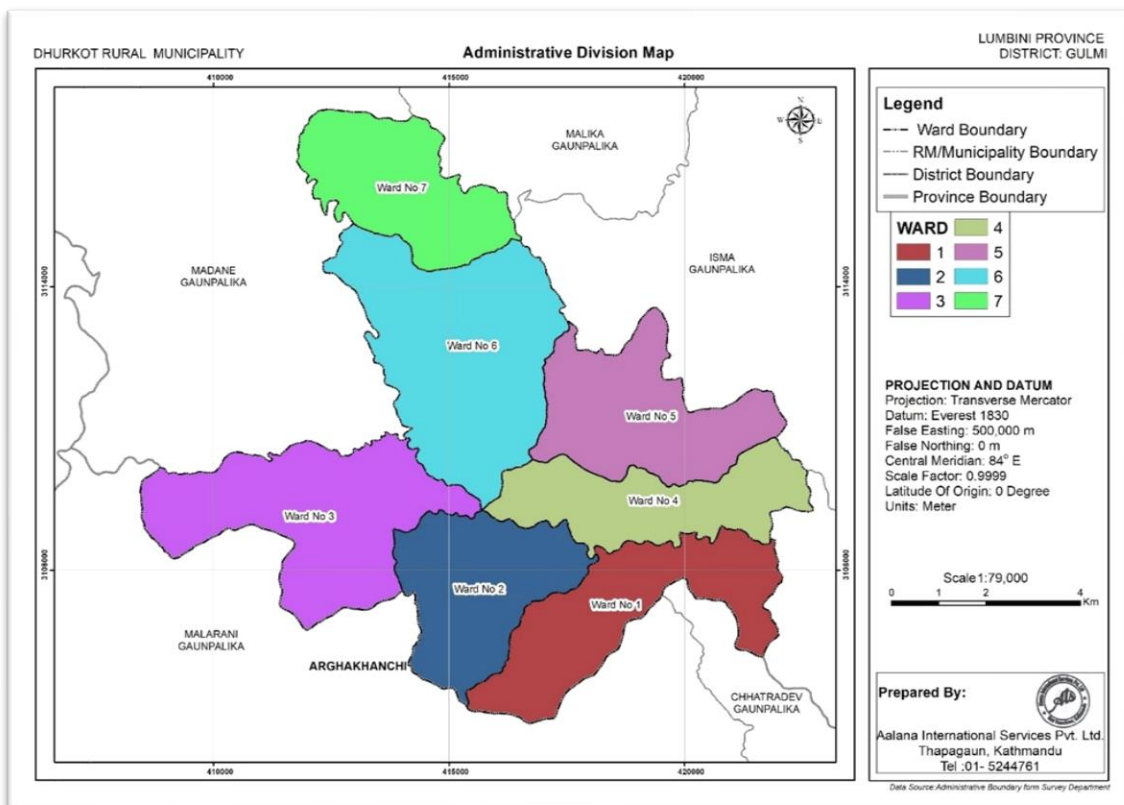

धुर्कोट गाँउपालिकाको स्थानीय रोजगार रणनीति, २०८२

धुर्कोट गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बर्वोट, गुल्मी, लुम्बिनी प्रदेश

धुर्कोट गाँउपालिकाको स्थानीय रोजगार रणनीति, २०८२

(आ.व. २०८२/०८३ - २०८६/०८७ सम्म)

खण्ड १

सन्दर्भ विश्लेषण (Contextual Analysis)

१.१. पृष्ठभूमि

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको बहालसंगै निर्माण गरिएको नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा नै आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्ने संकल्प गरेको देखिन्छ। त्यस्तै सोही प्रस्तावनामा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्ध राष्ट्र निर्माणको आकांक्षा राखेको छ। संविधानले भाग ३, मौलिक हक र कर्तव्यको व्यवस्था गरेको छ। सोही हक अन्तर्गत धारा ३३ मा प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारी र रोजगारीको छनौट गर्न पाउने हकको प्रत्याभूति गर्दै रोजगारीको हकको छुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै सोही संविधानको धारा ३४ ले प्रत्येक श्रमिकलाई उचित श्रम अभ्यासको हक हुने कानुनी व्यवस्था गरेको छ। अझ यस संविधानले राज्यका नीतिहरू अन्तर्गत धारा ५१ (भ) मा श्रम र रोजगार सम्बन्धी अलग नीतिको व्यवस्था गरेको पाईन्छ। जस अनुसार विशेष गरी ६ वटा बुँदामा श्रम र श्रमिकको पक्षमा राज्यले अवलम्बन गर्नुपर्ने विशेष नीतिगत व्यवस्थाको उल्लेख गरिएको छ। उक्त बुँदाहरूमा सबैले काम गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्ने, देहको सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यवसायिक बनाई स्वदेशमा नै रोजगारी गर्न सक्षम बनाई रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने उल्लेख गरिएको छ। यसका अलावा मर्यादित श्रमको अवधारणा, श्रमिकको आधारभूत अधिकार, उनीहरूको सामाजिक सुरक्षाको सुब्यवस्था, श्रम शोषणको अन्त्य, उद्यमी र व्यवसायीको सम्बन्धको विकास र सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने प्रयास गरिएको छ। साथै बैदेशिक रोजगारीलाई थप मर्यादित र शोषणमुक्त, सुरक्षित र व्यवस्थित, उपलब्धिमुलक गराउने, श्रमिकको रोजगारी र अधिकारको प्रत्याभूति गर्न उचित नियमन तथा व्यवस्थापन गर्ने र बैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधी र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गर्ने कानुनी व्यवस्था गरेको छ। नेपालको संविधानको भाग १७ मा पेशा, रोजगारी, उद्योग व्यापार तथा व्यवसायको स्थापना र सञ्चालन गर्ने स्वतन्त्रता, कुनै पनि श्रम प्रति अवहेलना गर्न नहुने, धारा १८ (४) मा समान कामको लागि लैंगिक आधारमा पारिश्रमिक तथा सामाजिक सुरक्षामा विभेद गर्न नपाईने समेत व्यवस्था गरको छ। धारा ५० (२) ले श्रमको सम्मान र उद्यमशीलता तथा सामाजिक तथा सांस्कृतिक उद्देश्य सहित राज्यका निर्देशक शिद्धान्तको निर्धारण गरेको छ।

सोही संवैधानिक व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्दै राष्ट्रिय समृद्धि र नागरिक हकको सुनिश्चित गर्नका लागि नेपाल सरकारले अन्य विभिन्न किसिमका कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू गरको छ। श्रम तथा रोजगारीका विषयलाई व्यवस्थित गर्नका लागि बैदेशिक रोजगार नीति, २०६८ राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१, राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६, बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४, श्रम ऐन २०७४, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन २०७५ जारी भइ कार्यान्वयनमा आइरहेको छ। त्यस्तै श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान रणनीति २०७८, श्रम तथा रोजगार सेवा सम्बन्धी एकिकृत कार्यविधी २०८० को तर्जुमा भइ कार्यान्वयनमा आइरहेको छ।

साथै नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले समेत युवा रोजगारीलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि समयसमयमा विभिन्न कार्यक्रमहरु ल्याउने तथा कार्यान्वयनमा ल्याउने गरका छन् । आर्थिक वर्ष सहस्राब्दि विकास लक्ष्यका पहिलो लक्ष्यले गरिबी र भोकमरीबाट मुक्ति दिलाउने अन्तराष्ट्रिय लक्ष्यलाई पूरा गर्न, समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मनोकांक्षाको लक्ष्य हासिल गर्न राष्ट्रिय रोजगार नीति २०७१ को लक्ष्य, उद्देश्य र नीतिगत व्यवस्थाहरुलाई परिपालना गर्नका लागि तीनै तहका सरकारको उत्तिकै भूमिका रहने भएकोले प्रत्येक स्थानीय तहले स्थानीय रोजगार रणनीतिको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा लानु पर्ने अवस्था आएको छ ।

१.२. स्थानीय रोजगार रणनीतिक योजनाको आवश्यकता र औचित्यता

यस धुर्कोट गाउँपालिका १० वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेर समूहका आर्थिक रूपले सक्रिय रहन सक्ने जनसंख्या ७९ प्रतिशत रहेका छन् । तीनीहरुमध्ये १७ प्रतिशत बैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेका छन् । त्यसमध्ये २१ देखि ४० वर्ष उमेरबीचका ९० प्रतिशत युवाहरु नै बैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेको तथ्यांकले देखाउँदछ । आफ्नै मुलुकमा श्रम र सीप खन्याउनका लागि स्थान नपाएका ती युवाहरु बैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि पनि असंख्य, भ्रमेला, दुःख, कष्टहरु भोल्नु परेको हुन्छ । एकातिर देशमा जीवन निर्वाहको बाटोहरु नभए पश्चात बाध्यतबश विदेशिनु परेको छ, भने विदेशिन क्रमका भ्रमेलाहरु बेहोर्नुपर्ने र विदेशमा पनि मर्यादित काम पनि सुरक्षित, मर्यादित र प्रतिफलयुक्त बन्न नसकेको र विदेशमा समस्या पर्दा कतिपय अवस्थामा संरक्षण गरिदिने सरकारी निकायको जरुरत पर्ने देखिन्छ । साथै स्थानीय तहमा एकातिर सीपयुक्त जनशक्तिको अभाव रहनु र अर्कोतर्फ उपलब्ध जनशक्ति बेरोजगार रहनु परेको यथार्थ हाम्रो सामु रहेको छ । यसको अर्थ जनशक्तिको माग र आपूर्ति पक्षबीच मेल हुन सकिरहेको छैन । यसको लागि नियमन गर्न, कुनै समन्वयकारी निकाय र सोही अनुसारको कानुनी वा नीतिगत व्यवस्था रहनु जरुरी रहेको देखिन्छ । साथै स्थानीय तहमा लगानी मैत्री वातावरण नहुनु, मर्यादित श्रम बजार र श्रमको उचित सम्मान नहुनु, समस्या पर्दा समाधानको लागि सहजिकरण गरिदिने निकायले नृतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरिदिन नसक्नु, प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको अभाव रहनु, सरकारी, निजी र सहकारीको साभेदारी र समन्वयको अभाव रहनु आदि कारणले पनि स्थानीय तहका उर्जाशिल युवाशक्ति विदेश पलायन हुने गरेका छन् । विदेश जानका लागि पनि स्थानीयस्तरमा सहजिकरण गर्न नसकिनु, उनिहरुको हक अधिकारको निम्ति वकालत गर्ने आधिकारित निकायको कमी वा पहुँचमा कमी आदिका कारणले विदेशमा समेत मर्यादित रूपमा कार्य गर्न नपाएको देखिन्छ । बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरुले अथाह अनुभव, सृजनशिलता, सीप र दक्षता बोकेर स्वदेशमा नै केहि नवसृजना गर्ने आँट र शाहस बोकेर आएता पनि पालिकास्तरमा नीतिगत अभाव, समन्वय र प्रोत्साहनको अभावका कारणले पनि उनिहरु निराश भएर पुनः विदेशिनु परेको यथार्थता हाम्रो सामु देखिएको छ । उनीहरुलाई स्वदेशमा नै टिकाइ राख्ने, गुणस्तरीय उत्पादनमा संलग्न गराई स्वरोजगार र रोजगारदाताको रूपमा विकास र प्रबर्द्धन गराई गाउँपालिका आफै स्वावलम्बी, आत्मनिर्भर रही समृद्धिको बाटोमा लाग्नका लागि स्थानीय तहमा उचित कानुन, नीति, रणनीति र कार्ययोजनाको जरुरी देखिएको छ ।

आफ्नो पालिकामा विद्यमान सीप विकास, उद्यमशिलता र रोजगारीको यथार्थ र वस्तुपरक, तत्काल प्राप्त गर्न नसक्दा गाउँपालिका लाई नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा समेत अष्टयारो अवस्थामा गुञ्जिरहेको देखिन्छ । यसले आफ्नो पालिकाको अवस्था अज्ञात रहने र आइपर्ने अवसरहरुबाट पनि बञ्चित हुने देखिन्छ । श्रम बजारको माग र आवश्यकतालाई ध्यानमा राखेर स्थानीयस्तरमा तीनको सही परिचालन गर्ने नीति तथा बजेट तर्जुमा गर्नका लागि यस प्रकारको रणनीतिक योजनाले

महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने देखिन्छ । आफ्नो जनशक्तिलाई श्रम बजारको माग बमोजिम दक्ष, गुणस्तरीय उत्पादनशील र उद्यमशीलता बनाउदै उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी नियोजित विकासले मात्र स्थानीय तह आफैँ सक्षम रहन गई आर्थिक रूपले समृद्ध बन्न जाने हुन्छ । नेपालको संविधानको धारा ३३ मा उल्लेख गरेअनुरूप प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक हुनेछ, अवस्थाको सृजना गर्नका लागि स्थानिय तहको रोजगार रणनीति तर्जुमा गरी यस गाउँपालिकामा रहेका बेरोजगार श्रमिकको पहिचान गरी रोजगार सृजना गर्नु स्थानिय सरकारको दायित्व रहने हुनाले रोजगारदाताहरूलाई श्रमिकको सीप क्षमता अनुसारको सेवा प्रदान गर्न समन्वय गरी स्थानीय तहमा श्रमिक तथा सीप क्षमताको पहल तथा पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्नको लागि रोजगार रणनीति आवश्यक रहेको छ । गरिबी निवारण र समावेशीता प्रबर्द्धन गर्न सर्वाधिक प्रभावकारी संयन्त्रका रूपमा रोजगारीको महत्व रहेको कुरालाई स्वीकार गरी नेपाल सरकारले रोजगार-सम्पन्न (job-enrichment) र समावेशी आर्थिक वृद्धिलाई प्रबर्द्धन गर्ने सम्बन्धी प्रयत्नमा ध्यान केन्द्रित गरिरहेको अवस्थामा विभिन्न योजनाहरूले रोजगारीको महत्वमाथी जोड दिदै समावेशी, उत्पादनशील तथा लक्षित कार्यक्रमको विस्तार मार्फत् मर्यादित रोजगारी वृद्धि गरी असमानता र गरिबी न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यलाई परिपुरण गर्नका लागि यस प्रकारको योजना अति जरुरी देखिन्छ ।

स्थानीय तहमा रहेको जनशक्तिको अवस्थाको सूचना समेत व्यवस्थित नरहेको अवस्थामा त्यस्ता सूचना तथा तथ्यांकहरूलाई व्यवस्थित गर्ने, दक्ष, उद्यमशील मानवीय श्रोतको योजनाबद्ध विकासका लागि नीति तर्जुमा तथा बजेटको व्यवस्थापन गरी कार्यान्वयनमा लाने, आफ्नै पालिकामा रोजगार सृजना गरि आत्मनिर्भर गराउने, स्वदेशमा रोजगारीको अभाव रहेको अवस्थामा बैदेशिक रोजगारीमा जानेहरूका लागि दिईने सेवाहरूलाई व्यवस्थित, सरल र सहज गराउनका लागि एकिकृत सेवा सञ्चालन पद्धतिको विकास गर्ने, बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएकाहरूका लागि सामाजिक, आर्थिक तथा पारिवारिक रूपमा पुनर्स्थापना तथा पुनःएकिकरणका कार्यक्रमहरूलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गराई उनीहरूका सीप र अनुभवलाई स्थानीय आर्थिक विकासमा उपयोग गराउने र उनीहरूलाई पुनः विदेश फर्कनु भन्दा स्वदेशमा नै रोजगारी गर्न प्रेरित गर्ने, पूँजीको अभाव रहेको कारण उत्पादन र रोजगारीको क्षेत्रमा कार्य गर्नका लागि पूँजी निर्माणको लागि आवश्यक समन्वय र सहजिकरण गर्नका लागि पालिकास्तरमा संयन्त्रको निर्माण गर्ने आदि कार्यका लागि पालिकास्तरमा कुनै योजनाबद्ध राणनीतिक खाका तयार नभएकोले ती आवश्यकता परिपूर्ति गर्नका लागि यस रणनीतिक योजना अपरिहार्य रहेको छ ।

संक्षेपमा यस रणनीतिक योजनाको आवश्यकतालाई बुँदागत रूपमा निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- १.२.१. नेपालको संविधानको धारा ३३ र ३४ मा रोजगारीको हक र श्रमको हकलाई कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी तीनै तहका सरकारको हुने हुँदा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारीमा रहेका ती मौलिक कर्तव्यका लागि योजनाबद्ध कार्य गर्नका लागि यो रणनीतिक योजनाको तर्जुमा गरिएको छ ।
- १.२.२. राष्ट्रिय योजनाले प्राथमिकता दिएको र रोजगारीसंग अन्तरसम्बन्धित रहेको बिषयहरू जस्तै गरिबी निवारण, सीप तथा क्षमता विकास, सामाजिक सुरक्षा, विपन्न वर्गका लागि रोजगारीमा पहुँच बृद्धि आदिका क्षेत्रगत लक्ष्यलाई टेवा पुऱ्याउन तथा उक्त योजनाको राष्ट्रिय रणनीतिको तिव्र, दिगो र रोजगारमुलक आर्थिक वृद्धि गर्ने, दिगो उत्पादनशील क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी संयोजन, सहजिकरण र कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार युवाशक्तिलाई परिचालन

गर्नु जरुरी रहेको रहेकोले यस रणनीतिले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने देखिन्छ । आन्तरिक रोजगारी प्रबर्द्धन गर्नका लागि श्रमको सम्मान गर्न, भर्खरै श्रम बजारमा छिरेका युवा तथा बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई रोजगारमुलक सेवा प्रवाह गरी समृद्ध र मर्यादित जीवन यापन गर्न सहयोग गर्नु स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी रहन्छ । तसर्थ आन्तरिक रोजगारी प्रबर्द्धनका लागि श्रम तथा रोजगारीका क्षेत्रमा लगानी प्राथमिकता, श्रम तथा रोजगार बजारको माग बमोजिम सीप तथा क्षमता विकास गर्ने, श्रमको सम्मानको वातावरण स्थापित गराई समावेशी रोजगारी प्रदान गर्नका लागि समन्वय, सचेतना सहकार्य र सरकारी, निजी, सहकारी साभेदारीका ढोकाहरुलाई खोली सामुहिक प्रयासमा उच्च आर्थिक उन्नतिका लागि प्रयत्नरत रहने र श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान नारालाई सार्थक तुल्याउनका लागि यस प्रकारको रणनीतिक योजना अत्यावश्यक रहेको देखिन्छ ।

- १.२.४. नेपालको रोजगारीका हक सम्बन्धी ऐन २०७५, अनुसार रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न, नागरिकको क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न, रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र रोजगारीको शर्त, अवस्था तथा बेरोजगार सहायता सहायता सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न समेत यस रणनीतिक योजनाले टेवा पुऱ्याउन सक्तछ । त्यस्तै ऐनको व्यवस्था अनुसार रोजगार सूचना उपलब्ध गराउन, रोजगारदाताको विवरण राख्न समेत यस योजनाले भूमिका खेल्ने हुन्छ । दक्ष जनशक्तिको तीव्ररूपमा भड्ररहेको परिवर्तीत मागलाई प्रभावकारीरूपमा प्रक्षेपण, विश्लेषण, र अनुगमन गर्नका लागि श्रम बजार सूचनाको सङ्कलन र विश्लेषण गर्न पनि नीतिगत क्रियाशीलता आवश्यक छ ।
- १.२.५. सरकारको रोजगार नीति, २०७१ को ध्येय र लक्ष्य अनुसार आय- आर्जनमुखी रोजगार सिर्जना गरी गरिबी निवारणको लक्ष्य हासिल गर्ने कार्यका लागि सबै पृष्ठपोषण प्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका अलावा श्रम रोजगार सेवा सम्बन्धी एकिकृत कार्यविधी २०८० र यस सम्बन्धी प्रमुख नीतिहरुमा औद्योगिक नीति, राष्ट्रिय कृषि नीति, राष्ट्रिय युवा नीति एवं प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम नीतिहरुले राखेका उद्देश्य हरुलाई पूरा गर्न स्थानीय स्तरदेखि नै टेवा पुऱ्याउनका लागि यो रणनीति वाञ्छनीय रहन्छ ।
- १.२.६. देशका साथै स्थानीय तहमा व्याप्त समष्टीगत आर्थिक तथा विकास चुनौतीहरुका सन्दर्भमा नेपालले बेरोजगारीसँग सम्बन्धित विविध किसिमका चुनौतीहरुको सामना गर्नु परिरहेको छ । जस्तै: गुणस्तरीय रोजगारी सिर्जना, श्रम आपूर्तिमा बलियो दबाव, अनौपचारिक रोजगारको प्रभुत्व, संरचनागत रुपान्तरण र उत्पादनशील रोजगारी सिर्जनाको कमी, अपर्याप्त सीप र शैक्षिक उपलब्धि तथा श्रम बजारमा क्षेत्रीय, सामाजिक र लैंगिक भेदभाव आदि समस्या समाधानका लागि यस दस्तावेज सहयोगी बन्न सक्तछ ।
- १.२.७. स्थानीय रोजगारीको विकल्पमा वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुका लागि एकिकृत सेवा प्रदान गर्ने र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरुको सीप, अनुभव तथा दक्षता, विशेषज्ञतालाई स्वदेशमै लगाई रोजगारी र आर्थिक बृद्धिमा टेवा पुऱ्याउनका लागि समन्वय र सहयोग गर्ने, उनीहरुलाई सामाजिक, आर्थिक तथा पारिवारिक पुनःस्थापना, सामाजिकीकरण तथा पुनःएकिकरणका लागि कार्यान्वयनमा ल्याइने नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनका गर्न मध्यमकालीन योजनाको आधारमा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

माथि उल्लेखित समस्या तथा चुनौतीहरुको सामना गर्न स्थानीय रोजगार रणनीतिको निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको हो । ती रोजगारीका चुनौतीहरु विभिन्न क्षेत्रबीच अन्तर-सम्बन्धित

हुने भएकाले एउटा विस्तृत रणनीतिक पद्धति आवश्यक हुन्छ । यो नीतिले विशिष्ट रोजगारीका प्राथमिकतालाई लक्षित गर्दछ र नीति निर्माणको प्रयासलाई बढी व्यापकता दिई समन्वय र सामन्जस्यपूर्ण तरिकाबाट सुधार ल्याउन प्रयत्न गर्दछ । यसले रोजगारका मुख्य उद्देश्यलाई सम्बोधन गरी नीति कार्यान्वयनमा सुधार ल्याउने, नीति-निर्माण गर्दा पालिकातहको रोजगारका उद्देश्यहरूको समायोजनलाई अभिवृद्धि गर्ने, नीतिगत सुभावहरूको कार्यान्वयनका निम्ति क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, मर्यादित र उत्पादनमूलक रोजगार प्रवर्द्धनका निम्ति स्थानीय पालिकाको कार्यपद्धतिमा समन्वय र सामन्जस्यलाई सबल बनाउने अपेक्षा दिइएको छ ।

१.३. योजना तर्जुमा पद्धति

क) विद्यमान जनशक्तिको र आवश्यक जनशक्तिको पहिचान (Assess the Current Workforce)

गाउँपालिकामा विद्यमान जनशक्तिको विवरण द्रुत लेखाजोखा विधीबाट पहिचान तथा संकलन गरिनेछ । यसका लागि लक्षित समूह छलफल (Focus Group Discussion), स्थानीय तहका रोजगारदाता वा सम्भावित रोजगारदाता व्यवसाय, उद्योग प्रतिष्ठानको स्थलगत भ्रमण तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग प्रश्नावलीको प्रयोग गरि विवरण संकलन गरिनेछ । यसका लागि स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०८० को अनुसूची २ र ३ को सर्भेक्षण फारामको प्रयोग गरिनेछ । यसबाट पालिकास्तरमा विद्यमान जनशक्ति, उनीहरूको सीप तथा दक्षता, अनुभव आदिको पहिचान गर्ने र वर्तमान समय र आगामी वर्षहरूमा आवश्यक पर्नसक्ने जनशक्तिको अनुमानित संख्या, आवश्यक पर्न सक्ने सीप, ज्ञान तथा दक्षताको पहिचान गरिनेछ ।

ख) योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, नीति, रणनीतिको निर्धारण : (Define the organizational Vision, mission, goals, objectives)

यसका लागि गाउँकार्यपालिका, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, लगायतका सम्बन्धित सरोकारवाला निकायको जानकार व्यक्तिहरू, विद्यालयका प्रधानाध्यापक, सहकारीका प्रतिनिधी रोजगारदाताका प्रतिनिधी, विषयगत शाखाका प्रमुखहरूको सुभावलाई संकलन गर्दै विद्यमान कानुनी दस्तावेज,संघीइ तथा प्रादेशिक तहका योजना, नीति, रणनीति, दीर्घकालीन लक्ष्य, राष्ट्रिय रोजगार नीति लगायतका श्रोत सामाग्रीहरूको अध्ययन गरी सोमा सामञ्जस्यता र अन्तर्सम्बन्धित रहेर राष्ट्रिय लक्ष्य तथा उद्देश्य पूरा गर्नका लागि पक्षपोषण हुने गरी राणनीतिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, नीति, रणनीतिहरूको निर्धारण गरिनेछ ।

ग) विद्यमान जनशक्ति र आवश्यक जनशक्ति बीचको फरक पहिचान (Identify the gap Analysis between current workforce and desire Workforce)

पालिकास्तरमा रहेको जनशक्ति र सीपको अवस्थाको जानकारी र भविष्यमा आवश्यक देखिएको जनशक्ति तथा सीपको विवरण बुँदा नं. क अनुसार प्रीत गरी सोको अन्तर विश्लेषण (Gap Analysis) गरिनेछ । र सोको परिपूर्तिका लागि आवश्यक रणनीति, कार्ययोजना तथा श्रोत साधनको सिफारिस गरिनेछ ।

घ) जनशक्ति योजना (Workforce Planning) :

जनशक्ति फरक पहिचान पश्चात स्थानीय स्तरमा आवश्यक जनशक्तिको अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन जनशक्ति योजनाको तर्जुमा गरि जनशक्ति प्राप्तिको योजना निर्माण गरिनेछ ।

ड) श्रोतको अनुमान तथा प्रक्षेपण (Estimation and projection of Resources)

स्थानीय तहमा चालु आ.व. र आगामी ५ वर्षसम्म आवश्यक पर्ने जनशक्ति विकास, स्वरोजगारी/रोजगारी सृजना, श्रम बजारको व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने श्रोत र साधनको प्रक्षेपण सहितको रणनीति तर्जुमा गरिनेछ ।

च) कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन संरचना निर्माण (Prepare the institutional Structure for implementation, monitoring and evaluation)

योजनाको प्रभावकारिता यसको कार्यान्वयन पक्षमा निर्भर गर्ने हुँदा यसको लक्ष्य र उद्देश्य र कार्ययोजना अनुसारको कृयाकलाप सञ्चालन गरिनु तथा सञ्चालित गतिविधीको नियमित अनुगमन र समय समयमा आवधिक समीक्षा मूल्यांकन एवं तथा देखिएका कमी कमजोरीहरूलाई सुधार गरि पुनः कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि एक संस्थागत संरचनाको निर्माण गरि काम, कर्तव्य र अधिकारको स्पष्ट व्यवस्था गरिनेछ ।

छ) योजना कार्यान्वयन कार्ययोजना निर्माण (Prepare Implimentation workplan)

योजनाको तर्कबद्ध खाका तयारी पश्चात श्रोत र साधनको सिमितता र कार्यक्रमको आवश्यकताको आधारमा बार्षिक कार्ययोजनाको निर्माण गरी सोही अनुसारको श्रोत र साधनको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

ज) योजना समीक्षा तथा परिमार्जन : (Review and revise the strategic Plan)

योजनाको प्रभावकारी उपलब्धि हासिल गर्नका लागि समीक्षा तथा देखिएका कमी कमजोरीलाई सुधार गर्दै अधि बढ्नुपर्ने हुन्छ । जनअपेक्षा अनुसारको लक्ष्य र कृयाकलापहरूलाई सम्बोधन र समायोजन गरी समयानुकुल परिमार्जन, सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । आर्थिक वातावरण तथा प्रविधीले ल्याएको परिवर्तनलाई पछ्याउदै आर्थिक विकासका नयाँ नयाँ चुनौतिहरूको सम्बोधन गर्न र समृद्धिका नयाँ आयामहरूको पहिचान तथा अनुसरण गर्न तत्पर रहन गाउँपालिकालाई सक्षम गराउनका लागि सुधार र परिमार्जनको गर्नुपर्ने हुन्छ ।

उल्लेखित प्रक्रियाहरू पूरा गर्नका लागि गाउँकार्यपालिकामा रणनीतिक योजना निर्माणको परिचयात्मक कार्यशालाको आयोजना गरिनेछ ।

१.४. अध्ययनको क्षेत्र :

यस गाउँपालिकाको आर्थिक विकास र रोजगारी सृजनाको लागि तयार गरिएको यस रणनीतिक योजनाले पालिकाको आर्थिक पक्ष, स्वरोजगारी/रोजगारीका पक्ष, शिक्षित बेरोजगारको पक्ष, तालिम तथा क्षमता विकासका पक्ष, उद्यम, व्यवसायको पक्ष, गरिवी र रोजगारी संग अन्तर्सम्बन्धित विषय, बैदेशिक रोजगारी लाई मर्यादित र सुरक्षित गराउने पक्ष, बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरूको पुनःस्थापन/पुनःएकिकरणको पक्ष, व्यवसायिक र रोजगारमैत्री वातावरणीइ पक्ष आदि पक्षहरूलाई समेट्नेछ । यसले पालिकालाई रोजगारीमा आत्मनिर्भर गराई श्रम बजारमा आफ्ना जनशक्तिको प्रवेश गर्नका लागि सक्षम गराउनका क्षमता विकासका पक्ष, योजनाको कार्यान्वयन तथा सहजिकरणका लागि आवश्यक सुशासन तथा नेतृत्वका संरचना निर्माणको, कार्यक्रमको प्रभावकारिता अभिवृद्धिका गर्न अनुगमन, तथा मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्थाका पक्षमा समेत अध्ययन तथा रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण गरिनेछ । यसले गाउँपालिकाका विकास निर्माणसंग

अन्तर्सम्बन्धित रहने रोजगारीकोको पाटोको समेत अध्ययन तथा विश्लेषण गरी उचित सुझावहरूको सिफारिस गर्नेछ । यसले आगामी ५ वर्षमा रोजगारीका अवसरहरूको सृजना र विकासका लागि गाउँपालिकाको श्रोत र साधनको ब्यवस्था र सो अनुसारको कार्ययोजनाको समेत विश्लेषण गरी सिफारिसहरू पेश गर्नेछ ।

मुख्यतः यस रणनीतिक योजनाका तयारीको क्रममा प्रदेश, जिल्ला र गाउँपालिका तहसम्मका निम्न क्षेत्रहरूको समेत आवश्यकता अनुसार अध्ययन गरिनेछ :

- क) कृषि क्षेत्र
- ख) उद्योग
- ग) पर्यटन क्षेत्र
- घ) निर्माण क्षेत्र
- ङ) उत्पादन क्षेत्र
- च) सूचना प्रविधी क्षेत्र
- छ) शिक्षा तथा स्वास्थ्य
- ज) जलश्रोत, सिंचाई तथा उर्जा क्षेत्र

१.५. योजनाका निर्माण तथा कार्यान्वयनमा उत्पन्न हुन सक्ने सीमाहरू

यस रणनीतिक योजनाको तयारीका क्रममा सम्भावना, अनुमानको विशेष रूपमा ख्याल गरी भविष्यमा आउन सक्ने समस्या, चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि पूर्वसावधानीलाई महत्व दिई तयार गरिनेछ । सकेसम्म यथार्थको नजिक, वस्तुनिष्ठ र रोजगारमैत्री र जनअपेक्षा अनुसारका योजना निर्माणको लागि विशेष ध्यान दिइएतापनि यसकातर्जमा तथा कार्यान्वयनको चरणमा समेत निम्नानुसारको सीमाहरू रहन सक्ने सम्भावनालाई नकार्न सकिदैन । ती सीमाहरू तपशिल अनुसार रहेका छन् :

१) बाह्य वातावरणको अनिश्चितता (Uncertainty of External Factors) :

पालिकाको नियन्त्रणमा नरहने बाह्य वातावरणको एक्काशी आउन सक्ने परिवर्तनले यसको प्रभावकारी योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा समेत प्रभावित गर्ने गर्दछ । देशको आर्थिक अवस्थामा ठूलो परिवर्तन, प्रविधी र श्रम बजारमा आउन सक्ने उतार चढाव आदिले पनि योजना तर्जुमाको लक्ष्य र यसको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता तथा उपलब्धिमा कमी आउन सक्ने देखिन्छ ।

२) गाउँपालिकाको प्राथमिकताको विषयमा हुनसक्ने परिवर्तन (Changing Organizational Priorities):

गरिवी एक अन्तर्सम्बन्धित विषय (Cross Cutting Issues) हो र गरिवीको कारण तत्व खराब आर्थिक अवस्था हो । गाउँपालिकाको अन्तिम लक्ष्य गरिवी निवारण र आर्थिक समृद्धिको प्राप्ति भएता पनि गाउँपालिकाको प्राथमिकताका विषयहरू परिवर्तन हुन सक्ने हुँदा यो रणनीति कम प्राथमिकतामा पर्न जाने देखिन्छ । जस्तै चरम आर्थिक उतार चढाव, प्रकोपको तिब्र असर आदि कारण लगायतले गर्दा यस क्षेत्र कम प्राथमिकतामा पर्न सक्ने सीमा रहन्छ । वा गाउँपालिकाको राजनैतिक संरचनामा अनायास आउन सक्ने

परिवर्तन, प्रशासनिक फेरबदल आदिले यस योजना तर्जुमाको चरण र कार्यान्वयनमा सीमितता ल्याउन सक्ने हुन्छ ।

३) अनुभव र सुभावहरूमा सत्यता र यथार्थताको कमीको सम्भावना (Deviation of reality of suggestion and feelings):

यो योजना तर्जुमाको शिलशिलामा अपनाइएका विधीहरूमध्ये व्यक्तिगत प्रश्नावली, सर्भेक्षणका माध्यम, समूहगत छलफल, रोजगारदाताहरूसंको सूचना तथा सुभाव संकलन, नीति निर्माण तहका सुभावहरू, सरोकारवालाहरूसंगको सूचना संकलन, अन्तर्वार्ता आदिबाट यथार्थ सूचना तथा तथ्यांकहरू प्राप्त नहुन सक्ने सीमा रहन्छ । यसमा विचार र अनुभव सूचना तथा सुभावहरू रहेकोले उनिहरूको एकाग्रता, शिक्षा र चेतानमा हुन सक्ने कमी, भावनात्मक पूर्वाग्रह, प्रश्नकर्ताको शैली, बुझाईमा भिन्नता आदि तत्वहरूले यस अध्ययनलाई सिमीत गर्नेछ । यसरी अनुभवजन्य सूचना तथा तथ्यांकका कारणले यसको सत्यतामा नजिक पुग्न सिमीत गर्नेछ ।

४) भविष्यको अनुमान गर्ने सम्बन्धी सीमा (Limited Forecasting Accuracy):

देशको वा गाउँपालिकाको आर्थिक अवस्थामा नीतिमा आउन सक्ने ठूला खालको परिवर्तन, कानूनी व्यवस्थामा आउन सक्ने परिवर्तन, प्रविधीले जन्माउन सक्ने विचलन आदिले व्यवसायिक वातावरणमा अनायशै परिवर्तन ल्याउन सक्ने र श्रम बजारलाई पनि आमूल परिवर्तन ल्याउन सक्ने हुँदा योजना तर्जुमाको समयमा अनुमान गरिएका भन्दा फरक अवस्थाको सृजना हुँदा हालको तथ्यांक र अनुमान फरक पर्न गई योजनालाई सिमित गराउन सक्तछ ।

५) परिवर्तन प्रतिको अनिच्छा (Restivity of Changees) :

योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका चरणमा कार्यालयको संस्थागत परिवर्तन, कार्यप्रक्रिया, पद्धति वा संस्कार आदिमा सुधार वा परिवर्तन आदि गर्नु आवश्यक हुन्छ । त्यसप्रति कर्मचारी वा जनसमुदायमा पनि अनिच्छा वा असमझदारी उत्पन्न हुन सक्ने हुँदा यसले योजना तर्जुमाको चरण र कार्यान्वयनको चरणमा समेत प्रतिरोध आउन सक्ने देखिन्छ ।

६) अपूर्ण सूचना तथा तथ्यांकहरूको प्राप्ति (Incomplete data or informarions):

योजना तर्जुमाको शिलशिलामा तथ्यांक तथा सूचनाहरू संकलन गर्नका लागि तयार गरिएको अनुसूचीहरू, सुभाव संकलन फारामहरूमा पूर्ण सूचना प्राप्त नहुनु, उत्तरदाताको शिक्षा र चेतनाको स्तर वा मनोभावना, आग्रह वा पूर्वाग्रहको ले फरक पार्ने हुँदा उत्कृष्ट योजना तर्जुमा पद्धतिमा सिमितता गरिदिन सक्तछ । गलत वा अपूर्ण सूचना, तथ्यांक तथा सुभावहरूले योजना तर्जुमा पद्धतिलाई गलत दिशातर्फ लाने जोखिम रहने र यसको उपलब्धिमा समेत सिमितता प्रदान गर्ने हुन्छ ।

७) श्रोत र साधनको अपर्याप्तता (Resource Constraintss) :

स्थानीय सरकारका यावत समस्या र जनआकांक्षाहरू रहनु स्वभाविक रूपमा लिइन्छ । आन्तरिक श्रोत साधनको कमी रहनु तर सम्पादन गर्नु पर्ने कार्यहरूको मात्रा बढी हुने हुँदा

योजना तर्जुमाको शिलशिलामा समय, श्रोत, बिज्ञताको कमी हुन गई यसको विशिष्टतामा कमी आउने र कार्यान्वयनको चरण समेत गम्भिर असर गर्न सक्ने देखिन्छ ।

८) श्रम बजारमा एक्काशी आउन सक्ने परिवर्तन र प्रविधीको तिब्र विकास (Unexpected Market Competition and rapid technological development):

देशको आर्थिक अवस्था तरल र अनिश्चित रहेको वर्तमान सन्दर्भमा यस योजना तयारीको क्रममा नै एक्काशी कुनै राजनितिक परिवर्तन वा सामाजिक बिश्रृंखलता, प्रविधीमा एक्काशीको विकास वा गिरावट, श्रम बजारमा आउन सक्ने अनपेक्षित उतारचढावले यो योजना निर्माणका साथै कार्यान्वयन चरणलाई समेत सिमित गरिदिन सक्तछ ।

९) श्रमको मागमा आउने सक्ने विविधता (Dynamic change of workforce required)

प्रविधीको होडवाजी र छिमेकी राष्ट्र एवं अन्य राष्ट्रहरुको अनुकरणका कारण वर्तमान समाजको उपभोगको प्रवृति, परिवर्तन, संस्कार, चालचलन आदिमा आउने परिवर्तन आदिले उपभोक्ताको मागमा आउने परिवर्तनले उत्पादनमा समेत परिवर्तन आउन सक्ने र श्रमिकको माग एवं आपूर्तिमा समेत परिवर्तन आउन सक्ने, उनीहरुको सीप र दक्षताको स्तरमा समेत परिवर्तन ल्याउन सक्ने देखिन्छ । यसले श्रमिकको आपूर्ति र उनिहरुको प्रकृतिमा, आवश्यक पर्ने सीप, दक्षता, बिज्ञतामा समेत फरबदल हुने हुँदा यस प्रकारको अनुमान लगाउन कठिन हुन जान्छ र यस योजना र योजनाको कार्यान्वयनमा समेत सिमितता ल्याउने हुन्छ ।

१०) आधार तथ्यांकको अभाव : (Lack of base year Data) :

यस प्रकारको योजना तर्जुमाको लागि वडा तहसम्मको तथ्यांकको जरुरत पर्ने हुन्छ । तर गाउपालिकातहमा वडा तहको आपर्थक सर्भेक्षण नहुनु र केन्द्रिय तहमा राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयले पनि वडा तहको तथ्यांक प्रकाशित नगरेको हुनाले तथ्यांकको अभाव रहेको छ । हाल नमूना सर्वेक्षण विधीको प्रयागले तथ्यांकको नतिजा शतप्रतिशत यथार्थ हुन सक्तैन । आधार वर्षको तथ्यांक प्राप्त गर्नका लागि निकै कठिन देखिएकाले यसबाट प्राप्त नतिजा सत्यताको नजिक मात्र हुन सक्ने हुन्छ ।

माथि उल्लेखित सीमाहरुलाई योजना तर्जुमाको क्रममा उच्चतम सतर्कताका साथ बिचार गरिनेछ र कार्यान्वयनका सन्दर्भमा पनि सम्बन्धित पक्षले यसलाई ख्याल गरि कार्यान्वयनमा लान सकेमा यसको प्रभावकारिता तथा उपलब्धिलाई उच्चतम प्राप्ति गर्न सकिन्छ ।

खण्ड २

वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण (Current Situation Analysis)

केन्द्रीय तथ्यांक विभागले नेपाल पछिल्लो श्रमशक्ति सर्वेक्षण, २०१७/१८ सम्पन्न गरेको थियो । सो सर्वेक्षणका अनुसार नेपाली श्रमबजारका प्रमुख सुचकहरू (पुरुष महिला अनुसार) श्रमशक्ति सहभागिता दर पुरुषको ५३.८% रहेको सर्वेक्षणले देखाउछ भने महिलाको २६.३% गरी जम्मा ३८.५% रहेको देखिन्छ । यसको अर्थ प्रत्येक वर्ष श्रम गर्न योग्य जनसंख्यामध्ये ३८.५% श्रम बजारमा आउँछन् । त्यस्तै रोजगार-जनसंख्या अनुपातलाई हेर्दा पुरुष ४८.३%, महिला २२.९% र जम्मा ३४.२% रहेको हामी पाउछौं । त्यस्तै बेरोजगारी दर पुरुषको १०.३% महिला १३.१%, र जम्मा ११.४% रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । यो सर्वेक्षणको अध्ययनबाट के देखिन्छ भने रोजगारीको उपलब्धतामा समेत लैंगिक विभेद रहेको छ । हाल कुल जनसंख्याको ५१% महिला छन् भने उनीहरूको श्रमशक्ति सहभागिता दर केवल २६.३% मात्र छ । जनसंख्याका अनुपातमा महिलाको रोजगारी दर २२.९% मात्र छ, जुन पुरुषका तुलनामा २५.४% ले कम छ । त्यसैगरी कुल बेरोजगारी दर ११.४% देखाएकोमा महिलाको बेरोजगारी दर १३.१% छ भने पुरुषको १०.३% मात्र देखाएको छ । यसले रोजगारीमा महिलाको संलग्नता अझै कमजोर रहेको देखाउँछ ।

प्रदेश अनुसारको श्रमबजारका प्रमुख सुचकहरूलाई हेर्दा बागमती प्रदेशको श्रमबजारमा सबैभन्दा बढी सहभागिता दर देखिन्छ । बागमती प्रदेशको सहभागिता ४७.१% छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा (२७.३%) रहेको छ । त्यसैगरी जनसंख्याको अनुपातमा रोजगारी दर पनि सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशमा (४३.८%) छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा (२४.१%) रहेको छ । बेरोजगारी दर सबैभन्दा बढी मधेश प्रदेशमा (२०.१%) रहेको छ जुन राष्ट्रिय औषतभन्दा दोब्बर देखिन्छ भने सबैभन्दा कम बेरोजगारी दर बागमती प्रदेशमा (७.०%) रहेको छ ।

वैदेशिक रोजगारका मुख्य गन्तव्य मुलुकको सन्दर्भमा नेपालमा वैदेशिक रोजगार मुख्य रूपमा खाडी समन्वय परिषद (GCC) राष्ट्रहरू र मलेशियामा केन्द्रित रहेको छ । सन् २०१७/१८ मा मलेशिया, कतार, युएइ, साउदी अरब र कुवेत गरी पाँच राष्ट्रले नेपालको कुल श्रम आप्रवासनको ९२% हिस्सा ओगटेकोमा सन् २०१८/१९ को पछिल्लो सर्वेक्षणमा आउँदा मलेशिया, कतार, युएइ, साउदी अरब र कुवेत ८८% ओगटेको देखिन्छ । यसबाट नेपालको लागि ती श्रम बजारहरूको महत्व, श्रम बजारमा रहेको न्यून विविधता र नेपालको वैदेशिक रोजगार ती गन्तव्य मुलुकहरूको अर्थतन्त्रमा आउन सक्ने जोखिमबाट पूर्णतः प्रभावित छ भन्ने कुरा छर्लङ्ग हुन्छ ।

त्यस्तै पछिल्लो नेपाल श्रम आप्रवासन प्रतिवेदन २०२०, (श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय) का अनुसार आ.व.२०७५/०७६ मा नेपालको श्रम आप्रवासनका प्रमुख ५ गन्तव्य देशहरूमा केही परिवर्तन आई कतार, युएइ, साउदी अरब, कुवेत र मलेशिया रहेका छन् । ती गन्तव्य मुलुकहरूमा जाने श्रम आप्रवासीहरूको पेशागत वर्गिकरण (महिला र पुरुषको आधारमा) प्रमुख ५ पेशालाई विश्लेषण गर्दा सामान्य वा प्राथमिक सेवामा उच्च (५५ प्रतिशत) पुरुष तथा ५३ प्रतिशत महिला श्रमिकहरूको संलग्न देखिन्छन् । दाश्रो सेवा र विक्रीमा १६.२% पुरुष र ३६.३% महिला श्रमिक खपत भएको, तेश्रोमा निर्माण पेशामा केवल पुरुष मात्र १०.२% जाने गरेका छन् । चौथो पेशामा सवारी चालक तथा मेशिन अपरेटर रहेको छ । यस पेशामा ७.६% पुरुष र १.३%

महिला रहेको छन् । पाँचौमा इलेक्ट्रिसियन र मेकानिकल टेक्निसियन पेशामा आकर्षण रहेको देखिन्छ ।

महिला श्रमिकहरू विशेषगरी सरसफाई, आतिथ्य, हेरचाह तथा स्याहारसुसार जस्ता क्षेत्रहरूमा केन्द्रित भएको पाइयो । यसबाट महिलाको तुलनामा पुरुषको पेशामा बढी विविधता रहेको देखिन्छ । व्यवसायिक तथा व्यवस्थापकीय पेशामा वैदेशिक रोजगारमा जाने महिला र पुरुष दुवैको संख्या न्यून रहेको छ । युएइमा सामान्य पेशा मुख्यतः सरसफाई, कतारमा सामान्य पेशा, निर्माण र सवारी चालक र मलेशियामा उत्पादनमुलक क्षेत्र, सेवा र बिक्रि मुख्यतः सुरक्षा गार्ड, जस्ता क्षेत्रमा नेपाली श्रमिकहरू बढी आकर्षित भएका पाइएको छ ।

२.१. गाउँपालिकाको परिचय

संघीय संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको गुल्मी जिल्लाको ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल धुर्कोट कोटको नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण भएको हो । धुर्कोट गाउँपालिका लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत गुल्मी जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्रमा अवस्थित छ । नेपालको संविधान २०७२ अनुसार संघीयता कार्यान्वयनको क्रममा सरकारले २०७३ फागुन २७ गते स्थानीय तहको घोषणा गर्ने क्रममा साविकका ७ गाविसहरू नयागाउँ, पिपलधारा, हाडहाडे, जैसिधोक, वस्तु, धुर्कोटरजस्थल र वाग्ला मिलेर धुर्कोट गाउँपालिका बनेको हो । जुन गाविसहरू अहिले ७ वटा वडाको रूपमा रहेका छन् ।

मध्यकालिन समयको चौविसे राज्य धुर्कोटको नाउबाट यसको नाउँ धुर्कोट गाउँपालिका राखिएको हो। चौविसे राज्यको दरबारको तलपट्टी रहेको सुन्दर धुर गाउँको नामबाट धुरको कोट भन्दा भन्दै पछि धुर्कोट भन्न थालिएको किंवदन्ती छ । धुर्कोट गाउँपालिकाको पूर्वतर्फ रेसुङ्गा नगरपालिका, पश्चिममा मदाने गाउँपालिका, उत्तरमा मालिका र ईशमा गाउँपालिका र दक्षिणतर्फ अर्घाखाँची जिल्लाको मालारानी गाउँपालिका पर्दछ । गाउँपालिका देखि सदरमुकाम तम्घास सम्मको दुरी १९ कि.मि. रहेको छ भने ४५ मिनेटको मोटर यात्रा मार्फत सजिलै पुग्न सकिन्छ ।

ऐतिहासिक, धार्मिक र साँस्कृतिक सम्पदाको धनि धुर्कोट विशेषतः चौविसे राज्यको दरबार, विचित्र गुफा, समय सापेक्ष लाग्ने मेलाहरूपर्वहरू, मठ मन्दिरहरू, कला संस्कृति र मनोरम दृश्यावलोकनले परिचित छ। गुल्मीमै दोश्रो विद्यालयको रूपमा हिमालय मावि स्थापना भई नरेन्द्रदेव भण्डारीले जिल्लामै पहिलो पटक एसएलसी उत्तीर्ण गरेको यो गाउँपालिका शिक्षाको केन्द्रको रूपमा परिचित छ। प्रजातन्त्र स्थापनाका लागि शहिद शमसेर बहादुर खत्री, गणतन्त्र स्थापनाका लागि खिम विक्रम नेपाली, जेदुराम भण्डारी, विष्णुबहादुर बस्नेत लगायतले बलिदानी गरेको धुर्कोट गाउँपालिका राजनीतिक दृष्टिले पनि महत्वपूर्ण र चर्चित गाउँपालिका हो ।

गण्डकी प्रदेशका चौविसे राज्य समूहमध्ये धुर्कोट एउटा प्रख्यात राज्य मानिन्थो । वि.सं. १४६५ मा जुम्लाबाट खड्गराज मल्लले धुर्कोट राज्यको शासन सुरु गरे। यो शासन व्यवस्था राजा भुपेन्द्र मल्ल सम्म रह्यो । नायव बहादुर शाहको नेतृत्वमा आएको नेपाली सेनाले वि.सं. १८४३ साल आश्विन १३ गते धुर्कोट राज्यमा आक्रमण गर्न सुरु गरे पछि राजा आत्मसमर्पण गरि साविकको नयाँगाउँमा वस्न गए। उक्तमल्ल राजाका सन्तानहरू अहिले पनि नयाँगाउँ लगायत देशका विभिन्न ठाउँमा वसोवास गर्दै आइरहेका छन्। त्यसपछि धेरै वर्षसम्म राजकिय शासन अन्तर्गत जिम्माली शासन, राणा शासन हुँदै २००७ सालमा प्रजातन्त्रको स्थापना भयो ।

२००४ सालमा प्रधानमन्त्री पद्म शमसेरले गाउँको शासन गाउँलेहरू आफैले गर्नुपर्छ भन्दै गाउँपञ्चायत अवधारणा अधि सारी निर्वाचन गर्ने भएपछि २००४ सालमा साविकका वस्तु, जैसिथोक, नयाँगाउँ, पिपलधारा, धुर्कोट रजस्थल, बाग्ला, अजमिर र भनभने लगायतका गाउँ समेटेर धुर्कोट गाउँ पञ्चायत बनेको थियो । २००८ सालतिर धुर्कोट राज्य अन्तंगतका पञ्चायतहरू मिलाई ब्रम्हपुर पञ्चायत बनाइएको थियो । २०१५ साल देशलाई १०९ निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन गर्दा धुर्कोटलाई ९० नम्बर निर्वाचन क्षेत्र भित्र राखिएको थियो । उक्त क्षेत्रमा धुर्कोट, इशमा, पुर्कोट, मुसिकोट लगायतका क्षेत्र समेटिएको थियो ।

चौविसे राज्य धुर्कोटको राजदरवार धुर्कोट कोट यहाँको प्रमुख धरोहर हो । जहाँ अहिले खडगछत्र भवानीको मन्दिरको रूपमा रूपमा वडादँशै र नवरथाभरी पूजाआजा गरिन्छ । नवमीको दिन पञ्चवली दिने र परेवा उडाउने गरेमा आफ्नो मनोकामना पूरा हुने विश्वास रहिआएकोले यहाँ पूजाआजाका लागि हजारौं भक्तजन आउने गर्दछन् । पूर्णिमाको दिन हुने सरायौं नाच हेर्नका लागि छिमेकी जिल्लाहरूबाट समेत दर्शकहरू आउने भएकोले ठूलो मेला लाग्ने गर्दछ । धुर्कोटको अर्को महत्वपूर्ण स्थानको रूपमा एक सय ८५ मिटरभन्दा बढी लामो विचित्र गुफा रहेको छ । गुफाभित्र विभिन्न देवीदेवताका मूर्ति, नागका आकृति र दृश्यहरू रहेका छन् ।

समुन्द्री सतहबाट करिब २०२४ मिटर सम्मको उचाइमा रहेको धुर्कोट गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २८ डिग्री १ मिनेट ० सेकेन्ड उत्तरदेखि २८ डिग्री १२ मिनेट ० सेकेन्ड उत्तरी अक्षांश र ८३ डिग्री १२ मिनेट ९२ सेकेन्ड पूर्वदेखि ८३ डिग्री ६ मिनेट १६ सेकेन्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको यस गाउँपालिका नेपालको मध्यपहाडी क्षेत्रमा पर्दछ।

गाउँपालिकाको भू-उपयोग स्थितिको तथ्याङ्कलाई आधार मान्ने हो भने यहाँको कूल ८३.२८७ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल मध्ये सबैभन्दा बढी वन/जङ्गल क्षेत्रले ५७.९१ प्रतिशत भाग ओगटेको छ भने कृषि योग्य जमिनले ३७.८६२ प्रतिशत जमिन ओगटेको देखिन्छ । त्यसैगरी १.२२ प्रतिशत आवासीय क्षेत्र, १.५१६ प्रतिशत जमिन सार्वजनिक क्षेत्र र १.४६९ प्रतिशत भू-भाग नदी नाला तथा ताल तलैया लगायतका क्षेत्रले ओगटेको छ ।

जनसांख्यिक अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बमोजिम गाउँपालिकाको कूल जनसङ्ख्या १८,८१४ जना रहेको छ जसमध्ये महिला जनसङ्ख्या १०,५०२ (५५.८२ प्रतिशत) र पुरुष जनसङ्ख्या ८,३१२ (४४.१८ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसैगरी गाउँपालिकामा कूल घर परिवारहरू ५,३८२ रहेको छ । धुर्कोट गाउँपालिकाको जनघनत्व २१८ मानिस प्रति वर्ग किलोमिटर छ भने लैङ्गिक अनुपात ७९.१५ पुरुष प्रति १०० महिला रहेको छ । गाउँपालिकाको औसत घरधूरी आकार ३.५० छ । गाउँपालिकाका सबै वडामध्ये सबभन्दा बढी जनसङ्ख्या वडा नं. ३ (३४२८) मा रहेको छ भने, वडा नं. ४ (२३३८) मा सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या छ । यस गाउँपालिकाको कूल जनसङ्ख्याको ३ प्रतिशतमा अपाङ्गता रहेकोमा पुरुष ३.७ प्रतिशत र महिला २.५ प्रतिशत रहेको छ (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)।

२.२. गाउँपालिकाको आर्थिक तथा रोजगारीको अवस्था

स्थानीय अर्थतन्त्रमा सुन्तला र अमिलो जातको फलफलको उल्लेख्य उत्पादन रहेको, कफि, अदुवा, हलेदो जस्ता नगदेवाली उत्पादन रहेको, बाखा, कुखुरा हाँस जस्ता पशुपक्षीपालन र उत्पादन क्षेत्र

रहेको, नदी बेंसीका उर्वर भूमि र सिंचित क्षेत्र रहेको, बैंक र सहकारीको सेवा उपलब्ध रहेको, करिब डेढ दर्जन ऐतिहासिक, साँस्कृतिक र पर्यटकीय स्थलहरू सहित संभाव्य बजार क्षेत्र रहेको छ ।

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ का अनुसार २९३९.३ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन मध्ये १४.८२ प्रतिशत जमिनमा मात्रै सिंचाई सुविधा पुगेको छ भने करिब १२ प्रतिशत कृषक परिवारले कृषि क्रियाकलापको लागि बिमा गरेका देखिन्छ । गाउँपालिकाको रोजगारमा संलग्न कूल ९१०७ जनसङ्ख्याको ८३.५८ प्रतिशत रोजगारी कृषिमा आधारित रहेको देखिन्छ जसमा पुरुषको हिस्सा ७६.०५ प्रतिशत तथा महिलाको हिस्सा ८९.०२ प्रतिशत छ (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)।

२.३. गाउँपालिकाको सामाजिक अवस्था

गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सेवाका लागि १५ सैयाको एउटा आधारभूत अस्पताल, ६ वटा स्वास्थ्य चौकी, ७ वटा बर्थिड सेन्टर, २ वटा स्वास्थ्य एकाइ र २ वटा आयुर्वेद औषधालय रहेका छन् भने ७८ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका मार्फत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध भइरहेको छ ।

गाउँपालिकाको युवा साक्षरता ९९ प्रतिशत रहेको छ भने ५ वर्ष माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरता दर ७८.८ प्रतिशत रहेकोमा पुरुषको साक्षरता ८६.२ प्रतिशत र महिलाको ७३.२ प्रतिशत रहेको छ (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)।

धुर्कोट गाउँपालिकामा ४३ वटा सामुदायिक विद्यालय छन् भने संस्थागत विद्यालयको शून्य रहेको छ । गाउँपालिकामा प्राविधिक धारमा सञ्चालन भएको एउटा विद्यालय रहेको छ । गाउँपालिका भित्रका ४३ वटा सामुदायिक विद्यालयमा प्रति कक्षा कोठा ४० जना विद्यार्थीको आधारमा सबै सामुदायिक विद्यालयमा क्षमता भन्दा कम बालबालिका अध्ययन गरिरहेका छन् माध्यमिक तह (९-१२) मा खुद भर्ना दर ७५, आधारभूत तह (१-८) मा कुल भर्ना दर ९४, आधारभूत तह (१-८) मा खुद भर्ना दर ९४.४ रहेको छ ।

२.४. गाउँपालिकाको पूर्वाधारको अवस्था

गाउँपालिकालाई मुख्य बजार क्षेत्र बबोट देखि सदरमुकाम तम्घास सम्मको दुरी १९ कि.मी मुख्य सडक सञ्जालले जोडेको छ । गाउँपालिकाको सबै वडाहरूमा पक्की सडकको विस्तार नभए पनि कच्ची सडकको पहुँच विस्तार भएको छ । गाउँपालिका सडकमार्ग राम्रो भएका रुटहरूमा यातायात सेवा चालू रहेको छ । ग्रामीण वडामा जिप, भ्यान, ट्र्याक्टर लगायतका यातायातका साधन सञ्चालन हुने गरेको छ । यहाँ पक्की तथा कालोपत्रे, ग्राभेल र कच्ची सबै प्रकारका सडकहरू रहेका छन् । मुख्य बजार क्षेत्रमा पक्की सडक निर्माण हुने क्रममा रहेका छन् भने अन्य क्षेत्रमा कच्ची सडक रहेको छ । गाउँपालिका सबै वडाहरू सडक संजालसँग जोडिएका छन् ।

गाउँपालिका पूर्वाधार शाखाको तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सडकहरू मध्ये पक्की सडक १२ कि.मी., ग्राभेल ४५.१५ कि.मी. र ४१६ कि.मी. कच्ची सडक रहेको छ । त्यसैगरी, ४२० कि.मी. नयाँ ट्र्याक खोलिएको सडक रहेका छन् । हालसम्म गाउँपालिका क्षेत्रमा कच्ची र पक्की गरी १०५ कि.मी. सडक नाली निर्माण भएको छ । त्यसैगरी गाउँपालिका भित्र ७ वटा पक्की पुल र १२ वटा भोलुङ्गे पुल निर्माण भएका छन् । सडक पूर्वाधार विकास सँगै यसको गुणस्तरीय तथा दिगो व्यवस्थापन गाउँपालिका प्रमुख आवश्यकताको रूपमा रहेको छ ।

२.५. गाउँपालिकाको कानुनी अवस्था

हालसम्म गाउँपालिकाद्वारा स्वीकृत नीति तथा कानुनको संख्या ९२ पुगेको छ जसमा ऐन, नीति,

नियम, आचारसंहिता, निर्देशिका र कार्यविधि तथा मापदण्ड तयार भइ कार्यान्वयनको अभ्यासमा रहेका छन् । गाउँपालिकामाफत सेवा प्रवाह तथा विकासलाई सशक्त रूपमा सञ्चालन तथा अनुगमन गर्न गाउँ कार्यपालिकामा १० वटा विभिन्न नीतिगत विषयगत समिति तथा संयन्त्रहरू रहेका छन् ।

खण्ड ३

रणनीतिक विश्लेषण (Strategic Analysis)

३.१. श्रम तथा रोजगारीको क्षेत्रमा बिद्यमान चुनौतीहरू :

नेपालको विकासको विभिन्न चुनौतीमध्ये एक प्रमुख चुनौती बेरोजगारीको समस्या हो । । नेपालको श्रमबजारमा अनौपचारिक आर्थिक कृयाकलापहरू बढी हुन्छन् । औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी नपाएपछि अनौपचारिक क्षेत्रमा सहभागी हुने वा रोजगारीको खोजीमा विदेश पलायन हुने क्रम तीव्र भएको छ । अनौपचारिक क्षेत्रमा बढी जनसंख्या संलग्न हुनुको अर्थ समग्र आर्थिक उत्पादकत्व पनि अनौपचारिक प्रणालीमा आश्रित रहेको देखिन्छ । यस प्रकारको राष्ट्रिय परिवेश स्थानीय तहसम्म समरूपमा देखिन्छन् । गाउँपालिकाको समस्या पनि एकै प्रकृतिको रहेको छ । देशको मुख्य केन्द्र काठमाण्डौको नजिकै रहनुले पनि अनौपचारिक क्षेत्रमा रोजगारीको प्रतिशत बढी रहेको देखिन्छ ।

दिन प्रतिदिन शिक्षित जनशक्ति बढ्दो दरमा उत्पादन भइ श्रम बजारमा थपिइरहेका छन् । तीनीहरूको व्यवस्थापन गर्नका लागि राज्य सरकारले विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइराखेको पनि छ । समयानुकूल कानुनी व्यवस्था, सीप तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू ल्याइरहेको छ । तैपनि हालसम्म सञ्चालन भएका कार्यक्रमहरू तथा विभिन्न नीतिगत प्रयासहरूका बावजुद रोजगारका संख्यात्मक र गुणात्मक चुनौतीहरू अद्यापि कायम छन् र यो अवस्थाले नेपालको श्रम बजारमा राम्रो रोजगारको कमी रहेको प्रतिविम्बित गर्दछ । स्थानीयस्तरमा एकातिर मानव शक्ति बेरोजगार रहनु अर्कोतर्फ श्रमबजारमा आवश्यक दक्ष र सीपयुक्त जनशक्तिको आपूर्ति गर्न नसकिनुले हाम्रो नीतिगत कमजोरी वा कार्यक्रमगत कमजोरी भएको स्पष्ट हुन्छ ।

यसले स्थानीयस्तरमा श्रमबजार तथा रोजगारी प्रबर्द्धनको क्षेत्रमा रहेको मुख्य समस्या तथा चुनौतीहरू निम्न अनुसार रहेको छन् :

- (क) रोजगारी सृजनाको लागि लगानीको अभाव
- (ख) श्रम तथा रोजगारमैत्री नीति तथा कानूनको अभाव
- (ग) औद्योगिक पूर्वाधारको अभाव
- (घ) पूँजीको अभाव
- (ङ) उत्पादनशील रोजगारको कमी (न्यून उत्पादकत्व, न्यून ज्याला र कमजोर कार्य अवस्था),
- (च) अपर्याप्त संस्थागत संरचनागत
- (छ) शिक्षाको कमजोर स्तर तथा अपर्याप्त सीप विकास, व्यवसायिक शिक्षा र ज्ञानको अभाव
- (ज) अन्तरसरकारी तथा सरकारी, निजि तथा गैरसरकारी निकाय बीच समन्वयको अभाव
- (झ) श्रम बजार सूचना प्रणाली र श्रम प्रशासनको अभाव,

३.२. रणनीतिको दीर्घकालीन सोंच :

यस रणनीतिक योजनाको दीर्घकालीन सोंच यस प्रकार रहेको छ :

“गुणस्तरीय रोजगारी, उत्पादनशील अर्थतन्त्र, उच्चमी युवाश्रमको सम्मान
दीगो आर्थिक समृद्धि, गरिबी न्यूनीकरण धुर्कोट गाउँपालिकाको अभियान”

३.३. रणनीतिका उद्देश्यहरू :

नेपालले श्रम बजारका विविध जटिल चुनौतीहरूको सामना गरिरहेको छ । यिनी समस्या र चुनौतीहरू प्रत्यक्ष एवं परोक्ष रूपमा देशको आर्थिक, सामाजिक र राजनीतिक सन्दर्भसँग गहिरोसँग जोडिएर अन्तर्सम्बन्धित रहेका छन् । यस प्रकारको राष्ट्रिय समस्या र चुनौतीको स्वरूप स्थानीय तहसम्म समानान्तर रहको छ । यसको कारण राष्ट्रिय तथा स्थानीय सरकारको स्पष्ट Vision र Mission को अभाव, आफ्नो क्षेत्रको वस्तुस्थितिको जानकारी नहुनु, अन्तरनिकाय समन्वय र साभेदारीको संस्कार नहुनु, स्पष्ट र प्रभावकारी योजना तथा नीतिको अभाव आदि रहेका छन् । पालिकाको समग्र विकासका उद्देश्य हासिल गर्न योगदान पुऱ्याउन सक्ने प्रभावकारी योजना, कार्यक्रम र बजेट समावेश रहेका नीति/रणनीतिहरूको कार्यान्वयन नै प्रमुख आवश्यकताको रूपमा उभिएको छ । स्थानीय रोजगारीका उद्देश्यका दृष्टिबाट नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा अझ प्रभावकारिता ल्याउन, तर्कबद्ध योजनाको तर्जुमा र सोको कार्यान्वयन क्षमतामा थप वृद्धि गर्नुपर्ने, रोजगारी वृद्धि पहलहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दै उक्त योजनामा आवश्यक समयानुकुल सुधार गर्नुपर्ने तथा नीति-निर्माणको उद्देश्यका रूपमा रोजगारीको प्राथमिकीकरण र समन्वयलाई सबलीकरण गर्नु यस रणनीतिको विशिष्ट उद्देश्य हरु हुन् । यसका अलावा यस रणनीतिक योजनाका उद्देश्य हरु निम्नानुसार रहेका छन् :

उद्देश्य १: कृषिलाई ब्यावसायिक र निर्यातमुखी र उच्च मूल्य वालीतर्फका आकार्षिक गराउनका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

उद्देश्य २: स्थानीय तहमा रोजगारमैत्री नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी रोजगारीका क्षेत्र र अवसरहरू पहिचान गर्ने :

उद्देश्य ३: उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि र श्रम बजारको माग बमोजिम जनशक्ति उत्पादन गरी आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने

उद्देश्य ४: युवा लक्षित रोजगारीका अवसरहरूको सृजना गर्न प्राथमिकता दिइने ।

उद्देश्य ५: श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका बिकृतीलाई सुधारका गर्नका लागि समन्वय, सहकार्य र कार्यान्वयन संयन्त्रको ब्यवस्थापनलाई मजबुत गराउने ।

उद्देश्य ६: आर्थिक विकासको अवरोधक (Bottleneck) को पहिचान गर्ने र सोको समाधानको सम्भावन ा पहिल्याउने

उद्देश्य ७: आर्थिक विकासका नयाँ नयाँ चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्न र समृद्धिका नयाँ आयामहरूको पहिचान तथा अनुसरण गर्न तत्पर रहन युवाहरू र गाउँपालिकालाई सक्षम गराउने ।

उद्देश्य ८: सुशासन, समन्वय र सहकार्य संस्कृति विकास गर्ने ।

उद्देश्य ९: रोजगारीको हक तथा श्रमको सम्मानको ब्यवस्थालाई स्थानीय तहबाट नै संस्थागत गर्ने,

उद्देश्य १०: आप्रवासी र प्रवासी कामदारलाई प्रदान गरिने सेवा र रिटर्नीहरूको परिचालनलाई उचित ब्यवस्थापन गर्ने

३.४. रणनीति तथा कार्यनीतिहरु:

रणनीति १: कृषिलाई ब्यावसायिक, निर्यातमुखी र उच्च मूल्यका बालीतर्फ आकर्षिक गराउनका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

कार्यनीति १.१. कृषि उद्यमलाई प्रोत्साहन गर्न, उत्पादकत्व बृद्धि गर्न र उच्च मूल्यका बालीको प्रोत्साहन गरिनेछ ।

कार्यनीति १.२. ग्रामीण भेगमा बर्षोदेखि बाँझिएर रहेको कृषि योग्य भूमिलाई सामुहिक रुपमा चक्लाबन्दी गरी सामुहिक वा सहकारी खेती प्रणाली अपनाउने प्रोत्साहित गरिनेछ ।

कार्यनीति १.३. कृषि उपजको उत्पादकत्व बृद्धि, नविनता र उत्पादनदेखि बजारिकरणका सम्पूर्ण तहका मूल्य श्रृंखला (Value Chain) पार गर्ने कृषकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

कार्यनीति १.४. ब्यावसायिक पशुपन्छी पालनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

रणनीति २: स्थानीय तहमा रोजगारमैत्री नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी रोजगारीका क्षेत्र र अवसरहरु पहिचान गर्ने :

कार्यनीति २.१. स्थानीय माग र आवश्यकताका आधारमा श्रम बजारको नीति बमोजिम कार्यक्रम तथा बजेट निर्माण र कार्यान्वयन गरिनेछ ।

कार्यनीति २.२. स्थानीय रोजगारीको श्रृजनाको लागि ब्यावसायिक वातावरणको निर्माणका गर्न स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकता बीच तालमेल कायम गर्दै श्रोतको प्रवाहलाई ब्यवस्थित गरिनेछ ।

कार्यनीति २.३. स्थानीय विकासका निर्माणका कार्यहरुमा आन्तरिक र सम्बन्धित वडामा सुचीकृत कामदारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।

कार्यनीति २.४. मभौला तथा ठूला उद्योगमा लगानी गर्न चाहने स्वदेशी, विदेशी नागरिकहरुलाई आकर्षण गरिनेछ ।

कार्यनीति २.५. शीप विकास, उद्यमशीलता र रोजगारीको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगारीको अवसरको पहिचान गरिनेछ ।

कार्यनीति २.६. स्थानीय तहमा दक्ष, प्रतिस्पर्धी र उद्यमशील मानवीय श्रोतको उत्पादनका लागि तालिम तथा क्षमता विकास गरिनेछ ।

कार्यनीति २.७. आन्तरिक र बाह्य श्रमबजारको समेत अध्ययन, अनुसन्धान गरी रोजगारीको अवसरको पहिचान गरिनेछ ।

कार्यनीति २.८. रोजगार सेवा केन्द्रलाई रोजगार सूचना विनिमय केन्द्रको रुपमा विकास गरि श्रम बजारको अवस्था, बेरोजगार र रोजगारी तथा सीप युक्त जनशक्तिको सूची बनाई बेरोजगार र रोजगारदाता बीच सूचना आदान प्रदान गर्ने उपयुक्त संरचना तयार गरिनेछ ।

कार्यनीति २.९. स्थानीय विकासका निर्माणका कार्यहरूमा सम्बन्धित वडामा र आन्तरिक सूचीकृत कामदारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।

कार्यनीति २.१०. आर्थिक विकास र रोजगारीको क्षेत्रलाई विकासका विविध आयाममा अन्तरसम्बन्धित विषय Cross cutting Issues को रूपमा अंगिकार गरि सबै पक्षमा सामञ्जस्यता र मूलप्रवाहिकरण गर्दै लगिनेछ ।

रणनीति ३: उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि गरी श्रम बजारको माग बमोजिम जनशक्ति उत्पादन गरी आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने संग सम्बन्धित

कार्यनीति ३.१. सरकारी र गैरसरकारी निकायबाट प्रदान गरिने तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूलाई एकद्वारा नीति अनुसार बजारको माग अनुसारका लक्षित गरिनेछ ।

कार्यनीति ३.२. औपचारिक शिक्षालाई ब्यवसायिक र सीपमुलक गराउनका लागि विद्यालयलाई सीपशालको रूपमा विकास गरिनेछ ।

कार्यनीति ३.३. श्रमिक र श्रमको उचित सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकासका लागि सचेतनामुलक अभियानमा जोड दिईनेछ ।

कार्यनीति ३.४. ब्यवसायिक शिक्षा र ब्यवसायिक तालिम कार्यक्रममा ब्यवसाय प्रारम्भ र सुधार गरौं (क्तबचत बलम ऋउचयखभ थयगच द्यगकप्लभकक) विषयक तालिमलाई जोड दिईनेछ ।

कार्यनीति ३.५. नयाँ र आधुनिक प्रविधीको प्रयोग र बजारिकरणका सीप प्रदान गर्दै नविनतम उद्योगका लागि आवश्यक जनशक्ति तयारीमा जोड दिईनेछ ।

कार्यनीति ३.६. श्रमको सम्मान, मर्यादित कामको अवधारणालाई रोजगार समन्वय शिक्षकको माध्यमबाट विद्यालय शिक्षा र ग्रामीण तहका युवाहरु समक्ष पुऱ्याइनेछ ।

कार्यनीति ३.७. ब्यवसायिक शीप विकास, रोजगारी प्रबर्द्धन, उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना, उद्यमशीलता प्रबर्द्धनका कार्यक्रमहरूमा जोड दिईनेछ ।

रणनीति ४: युवा लक्षित रोजगारीका अवसरहरूको सृजना गर्न प्राथमिकता दिइने संग सम्बन्धित:

कार्यनीति ४.१. युवा रोजगारीका प्रभावकारी कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तयार गरी लागु गरिनेछ।

कार्यनीति ४.२. ँ कक्षा उत्तीर्ण गरेर विद्यालय छाडेका अति विपन्न विद्यार्थीहरूलाई ब्यवसायिक शिक्षामा सम्मिलित गराई श्रम बजार सुँहाउदो तालिमहरु प्रदान गरिनेछ ।

कार्यनीति ४.३. आर्थिक उद्यमशीलतामा जागरुक गराई युवाहरूलाई रोजगार, स्वरोजगार र सामाजिक काममा अवसरहरु प्रदान गरिनेछ ।

कार्यनीति ४.४. ग्रामीण युवाहरूलाई श्रम बजारको सूचना प्रदान गर्ने र अवसरहरूको खोजीको लागि Career Counseling जस्ता उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

रणनीति ५: श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका बिकृतीलाई सुधारका लागि समन्वय, सहकार्य र कार्यान्वयन संयन्त्रको व्यवस्थापन लाई मजबुत गराउने संग सम्बन्धित :

कार्यनीति ५.१. रोजगारीका क्षेत्रका समस्या समाधानका लागि आवश्यक कार्यक्रम तथा बजेट व्यवस्थापनका लागि बहस पैरवी गर्ने र त्यस्ता समस्याको समाधानका लागि सदैव दत्तचित्त गाउँपालिका भित्र नै स्थानीय कार्यक्रम निर्देशक समितिको गठन गरी सक्रिय गराइनेछ ।

कार्यनीति ५.२. समुदाय, श्रम बजार र गाउँपालिका बीच पुलको काम गर्दै सामाजिक रुपमा श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका बिकृतीको सुधारका लागि सम्बन्धित निकायमा आवाज उठाउने र समाधान, सुधारका लागि पहल गर्न रोजगार सम्बाद मञ्च गठन गरी कार्यविधीले व्यवस्थित गरिनेछ ।

कार्यनीति ५.३. वार्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन र यसको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न आर्थिक विकास समितिलाई स्थानीय रोजगार कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि सक्रिय गराइनेछ ।

कार्यनीति ५.४. एकल प्रयासबाट मात्र गरिने स्थानीय विकासको गतिले नागरिकको आवश्यकता र चाहनालाई पछ्याउन नसक्ने हुँदा नेपालको संविधान अनुसार सरकारी, निजी, सहकारी साभेदारीलाई जोड दिइनेछ । गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि समन्वय र साभेदारीलाई प्रबर्द्धन गर्न र सम्भाव्य क्षेत्रमा लगानी प्रबर्द्धन र लगानी साभेदारीको नीतिगत व्यवस्था गरी हातेमालो गर्नका लागि गाउँपालिका लाई सक्षम गराइनेछ ।

कार्यनीति ५.५. साना, लघु, घरेलु तथा स्थानीय रोजगार उन्मुख उद्योगहरूलाई वित्तीय, प्राविधिक, संस्थागत सहायताको माध्यमबाट सबलिकरण गरिनेछ ।

रणनीति ६: आर्थिक विकासको अवरोधक (Bottleneck) को पहिचान गर्ने र सोको समाधानको सम्भावना पहिल्याउने संग सम्बन्धित:

कार्यनीति ६.१. आर्थिक विकासका क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धान गरिनेछ ।

कार्यनीति ६.२. कार्यपालिकाको क्षमता विकास गरी आर्थिक विकास र रोजगारीका सम्भावना र श्रोत साधनको विनियोजनमा निर्णय दिन सक्ने बनाइनेछ ।

कार्यनीति ६.३. गाउँपालिका र लगानीकर्ताहरूको अन्तर्क्रियात्मक बैठकहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

कार्यनीति ६.४. उपयुक्त स्थानमा औद्योगिक ग्रामको निर्माण गरि एकिकृत औद्योगिक क्षेत्रको रुपमा विकास गरि श्रम बजारलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

कार्यनीति ६.५. श्रमको मागको आधारमा आवश्यक तथा उपलब्ध सीपको अन्तर (Gap) पहिचान र ती सूचनाहरूलाई प्रवाह गरि अन्तरलाई क्रमशः कम गर्दै लानका लागि कार्ययोजना सहित आगामी नगरसभामा संकल्प प्रस्ताव पेश गरी पास गरिनेछ ।

रणनीति ७: आर्थिक विकासका नयाँ नयाँ चुनौतिहरूको सम्बोधन गर्न र समृद्धिका नयाँ आयामहरूको पहिचान तथा अनुसरण गर्न तत्पर रहन युवाहरू र गाउँपालिकालाई सक्षम गराउने संग सम्बन्धित ।

कार्यनीति ७.१. आधुनिक सूचना प्रविधी र नयाँ प्रविधीमा आधारित उत्पादन र बजारिकरणलाई प्रोत्साहन गर्न ग्रामीण क्षेत्रमा सूचना प्रविधीको साधन पुऱ्याइ रोजगारी सृजना गरिनेछ ।

कार्यनीति ७.२. विद्यालय तहदेखि नै कम्प्युटर शिक्षा शुरु नगरेका विद्यालयहरूमा कम्प्युटर शिक्षा प्रदान मा जोडदिनेछ ।

कार्यनीति ७.३. जनप्रतिनिधीलाई आधुनिक प्रविधीसंग घुलमिल गराउनका लागि आवश्यक अध्ययन भ्रमण, तालिम तथा सूचना प्रविधीको प्रयोग र सेवालालाई जोड दिनेछ ।

रणनीति ८: सुशासन, समन्वय र सहकार्यको संस्कृतिको विकास गर्ने संग सम्बन्धित ।

कार्यनीति ८.१. साना, लघु, घरेलु तथा स्थानीय रोजगार उन्मुख उद्योगहरूलाई वित्तीय, प्राविधिक, संस्थागत सहायताको माध्यमबाट सबलिकरण गर्ने र स्थानीय श्रम र श्रोतमा आधारित उद्योगहरूमा लगानी प्रबर्द्धन गर्न ब्यवसायिक कला र सीप विकास, हस्तकलाका उत्पादन र बजारिकरण लगायतका विविध प्रबर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूका लागि बैंक, वित्तीय संस्था, गै.स.स.समेतलाई एकिकृत गरि सञ्चालन गरिनेछ ।

कार्यनीति ८.२. ५० जना भन्दा बढी रोजगारी प्रदान गर्ने गरि गाउँपालिका भित्र कुनै नवसिर्जनाका उद्योग, ब्यवसायका (New Innovative Enterprises) वा कृयाकलापमा पालिकाले लागत अनुदान/साभेदारीमा सञ्चालन गर्ने र Built-Own-Operative and Transferred-BOOT अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

कार्यनीति ८.३. लगानीयोग्य पूँजीको अभावका कारणले शुरुवात गर्न नसकेको वा सञ्चालित रुग्ण उद्योग र ब्यवसायहरूलाई गाउँपालिकाको समन्वय र जमानीमा बैंकहरूबाट शुलभ कर्जाको ब्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ । यसका लागि महिला तथा विपन्न वर्गको लागि विशेष जोड दिइनेछ ।

कार्यनीति ८.४. गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेको र भविष्यमा विभिन्न विषयगत कार्यक्रम र परियोजनाका कृयाकलापहरूमा समन्वय र सामञ्जस्यता ल्याइ यसै रणनीतिको लक्ष्य प्राप्ति तर्फ उन्मुख गराईनेछ ।

कार्यनीति ८.५. विषयगत शाखा तथा परियोजनाहरूले सम्पादित कृयाकलापहरूको छुट्टै प्रगति विवरण कार्यक्रम निर्देशक समितिमा वार्षिक रूपमा पेश गर्न लगाईनेछ । यस्तो प्रगति

विवरणमा यस रणनीतिक योजनाको सम्बन्धित रणनीति नम्बर र कार्यनीति नं. समेत उल्लेख गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।

रणनीति ९: रोजगारीको हक तथा श्रमको सम्मानको व्यवस्थालाई स्थानीय तहबाट नै संस्थागत गर्ने संग सम्बन्धित:

कार्यनीति ९.१. नेपालको संबैधानिक व्यवस्था अनुसार रोजगारीको हक र श्रमको हकको सम्मान गर्न विद्यमान पालिकास्तरको प्रशासनिक संयन्त्रलाई स्थायीत्व प्रदान गर्दै, एकिकृत रोजगार सेवा केन्द्र तथा रोजगारी सूचना विनिमय केन्द्रको रूपमा व्यवस्थित र सुविधा सम्पन्न गराइनेछ ।

कार्यनीति ९.२. राष्ट्रिय योजनाको आयोगको १५ औं योजनाको गरिबी न्यूनिकरणका लक्ष्यहरूलाई पूरा गर्न, नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा पर्ने गरेको आर्थिक बृद्धि तथा गरिबी निवारणका लक्ष्यहरू पूरा गर्ने, सामाजिक न्यायमा आधारित समावेशी कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने, स्थानीय तहको केन्द्रिय तथा प्रादेशिक योजनासँग तादात्म्यता मिलाउने तथा नेपाल सरकारको एकिकृत श्रम तथा रोजगार सेवा (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधी २०८० कार्यान्वयनको संयन्त्र निर्माण गरी सक्रियता प्रदान गरिनेछ ।

कार्यनीति ९.३. रोजगारीको क्षेत्रमा व्याप्त लैंगिक, जातीय विभेदलाई क्रमशः हटाउदै लैजान विविध कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

रणनीति १०: आप्रवासी र प्रवासी कामदारलाई प्रदान गरिने सेवा र रिटर्नीहरूको परिचालन, विप्रेषणजन्य आयलाई उचित परिचालन, क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूलाई उचित व्यवस्थापन गर्ने संग सम्बन्धित

कार्यनीति १०.१. रोजगार सेवा केन्द्रबाट एकिकृत श्रम र रोजगारमुलक सेवा प्रदान गर्ने कार्य शुभारम्भ गरिनेछ ।

कार्यनीति १०.२. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरूका लागि पुनःएकिकरण तथा पुनर्स्थापना गर्नका लागि सामुहिक वा सहकारी गठन गरी तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

कार्यनीति १०.३. स्थानीय तहमा रोजगारी/स्वरोजगारी सृजना, वैदेशिक रोजगारीका लागि सहजिकरण सेवाका विषय, वैदेशिक रोजगारीकाबाट फर्केकाहरूका लागि एकिकरण तथा पुनःस्थापना, स्थानीयस्तरमा जनशक्ति विकास, पालिकातहमा सम्बन्धित क्षेत्रको नीतिगत व्यवस्था र सुधार, श्रोतको विनियोजनको विषयमा सुझाव, समन्वय, सहकार्य र बहस पैरवी गर्नका लागि सार्वजनिक समुदायका नागरिक समाज बीचको साभा मञ्च गठन कार्यविधी निर्माण तथा संरचना तयार गरी कार्यपद्धतिको शुरुवात गरिनेछ ।

कार्यनीति १०.४. बैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरुका लागि सूचना तथा आप्रवासन संग सम्बन्धित जोखिमको सूचनामा पहुँच पुऱ्याउने गन्तव्य मुलुकमा श्रमिकको रुपमा जाने कामदारलाई उपयुक्त तालिम तथा सीप उपलब्ध गराइनेछ ।

कार्यनीति १०.५. बैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त हुने विप्रेषणलाई बैकिङ माध्यमबाट भित्र्याउने वातावरण बनाउने र त्यस्ता विप्रेषणजन्य आय (सीप, अनुभव, प्रविधी) लाई आयमुलक, रोजगारमुलक क्षेत्रमा लगानी प्रोत्साहन गर्दै गरिबी निवारणका कार्यक्रमसंग संयोजन गर्न उपयुक्त संरचनात्मक ब्यवस्था गरिनेछ ।

कार्यनीति १०.६. आप्रवासीहरु सूचना तथा रिटर्नीहरुको सीप, अनुभव, दक्षता सहितको अभिलेख तथा सूचना प्रणालीलाई ब्यवस्थित तथा सवलिकृत गरिनेछ ।

खण्ड ४

रणनीतिक कार्यान्वयन संयन्त्र (Strategic Implementation Structure)

स्थानीय रोजगार रणनीति आर्थिक विकासको माध्यमबाट स्थानीय तहमा रोजगारी सृजना गर्ने क्षेत्रगत रणनीति (Sectoral Strategy) भएता पनि यसले अन्य विषयगत नीति रणनीतिहरूलाई समेत अगुवाई गरी यसै नीति अनुसारका विषयगत कार्यक्रमहरूलाई निर्देशित गर्दछ। आर्थिक विकास र गरिबी निवारण बहुआयामिक (Cross Vutting Issues) भएकोले समग्र नीतिसं यो जोडिएको हुन्छ। स्थानीय तहका सबै कार्यक्रमहरूको साभ्भा उद्देश्य पालिकाको विकास र समृद्धिसंग जोडिएको हुन्छ। तसर्थ यसै रणनीति परिधिभित्र रही सम्बन्धित शाखाहरूले आफ्ना नीति तथा कार्यक्रम र कार्यनीतिहरू तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सकेमा मात्र यसका लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिले सार्थकता पाउने हुन्छ। तसर्थ अन्तरसम्बन्धित विषयको रूपमा रहेको रोजगारी सिर्जनाको लक्ष्यलाई कार्यान्वयनमा विभिन्न विषयगत शाखा, विभाग, गैरसरकारी संघसंस्थाका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू, अन्य विषयगत निकायहरू र निजी क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको जिम्मेवारी हुनेछ। रोजगारीलाई क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरूमा समाहित गरेको सुनिश्चित गर्न तथा रणनीति योजनाका नतिजालाई अनुगमन गर्न संस्थागत संरचना निर्माण गरिने छ।

प्रभावकारी तालिम कार्यक्रम मार्फत सम्बद्ध शाखाहरूमा आर्थिक विकास तथा रोजगार केन्द्रीत लक्ष्यको प्राप्ति र परिणाममुखी अनुगमन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ, जसले रोजगार केन्द्रीत लक्ष्यलाई सम्बोधन गर्ने समग्र योजना, नीति र रणनीतिमा रोजगार लक्ष्यलाई समायोजन गर्नेछ। यस रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा आवश्यक अनुगमन, सुभाब र पृष्ठपोषण र प्रतिक्रिया प्रदान गर्दै आवश्यक सुधारको लागि कार्यक्रम निर्देशक समिति, अनुगमन समितिका साथै नागरिक संयन्त्र समेतको आवश्यकता देखिन्छ। यी सबै संयन्त्रको कुशल सक्रियताले नै यस रणनीतिको सफल कार्यान्वयन तथा यसका रणनीतिक लक्ष्य प्राप्त भई गाउँपालिका रोजगारी र स्वरोजगारी प्राप्तिको क्षेत्रमा प्रगति हासिल गर्दै गरिबी निवारण र आर्थिक रूपमा समृद्ध पालिकाको रूपमा स्थापित हुनेछ।

यस रणनीतिको कार्यान्वयन, अनुगमन, उत्पन्न समस्या समाधान, यसको पुनरावलोकन र परिमार्जन, तेश्रो पक्षको रूपमा रहने नागरिक समाजको निगरानी, समीक्षा, गर्नका लागि लाई ब्यवस्थित गर्न विभिन्न संस्थागत ब्यवस्था गरिएको छ। यो मूल रणनीति भएकोले यसको उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक लगानी सुनिश्चितता, परियोजना, कार्यक्रम एवं नीतिले रोजगारीमा परेको प्रभाव सम्बन्धमा सम्बद्ध शाखा, विभाग र विभिन्न निकायहरूलाई निर्देशित गर्नका लागि आवश्यक नीतिहरू तथा संस्थागत संरचनाहरू निम्नानुसार रहेको छ।

४.१. आवश्यक कानुनी ब्यवस्था :

- क) रणनीतिक योजना निर्देशक समिति सञ्चालन तथा ब्यवस्थापन कार्यविधी
- ख) स्थानीय तहको सार्वजनिक नीजि साभ्भेदारी नीति
- ग) रोजगार संवाद मञ्चको सञ्चालन तथा ब्यवस्थापन कार्यविधी/निर्देशिका
- घ) स्थानीय तहमा तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका/मापदण्ड
- ङ) स्थानीय तहको लगानी समस्या समाधान समिति सञ्चालन तथा ब्यवस्थापन कार्यविधी

च) सरकारी, नीजि, सहकारीको साभेदारी संयुक्त पूँजी (Venture Capital Fund) को सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी

(छ) कृषि तथा पशुपंछी पालनका लागि करछुट, बीमा सुविधा, प्रविधी हस्तान्तरण सम्बन्धी मापदण्ड

(ज) शुलभ ब्याज ब्यावसायिक कर्जा कार्यक्रम सम्बन्धी कार्यविधी

४.२. संस्थागत व्यवस्था :

अ) कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति :

क) संयोजक : गाउँपालिका अध्यक्ष

ख) सहसंयोजक : गाउँपालिका उपाध्यक्ष

ग) सदस्य सचिव: गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा नीजले तोकेको अधिकृत कर्मचारी

सदस्यहरु :

घ) विषयगत समितिका संयोजकहरु

ङ) विषयगत शाखा प्रमुखहरु(च) पालिकास्तरमा आर्थिक विकास र रोजगारीका क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रम, परियोजनाका प्रमुखहरु

छ) पालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमध्येबाट अध्यक्षबाट मनोनित १ जना

ज) स्थानीय रोजगारदाता मध्येबाट कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिले तोकेको २ जना प्रतिनिधी

झ) गाउँ कार्यपालिकाका महिला सदस्यमध्ये २ जना सदस्य र अल्पसंख्यक, पिछडिएका सदस्यमध्येबाट १ जना सदस्य

आमन्त्रित गर्न सकिने सदस्यहरु : रोजगार संवाद मञ्चको प्रमुख वा प्रतिनिधी,

आ) कार्यक्रम निर्देशक समिति:

क) संयोजक : गाउँपालिका अध्यक्ष

ख) सदस्य: गाउँपालिका उपाध्यक्ष

ग) सदस्य: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

घ) सदस्य: आर्थिक विकास समितिका संयोजक

ङ) सदस्य:सामाजिक विकास समितिका संयोजक

च) सदस्य सचिव: रोजगार शाखाका प्रमुख वा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको अधिकृत कर्मचारी

इ) स्थानीय रोजगारी तथा लगानी समस्या समाधान समिति

संयोजक : गाउँपालिका अध्यक्ष

सहसंयोजक : गाउँपालिका उपाध्यक्ष

सदस्य सचिव: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सदस्य: योजना शाखा प्रमुख

सदस्य: आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख

सदस्य : आर्थिक विकास समितिका संयोजक

सदस्य: कार्यपालिका सदस्यहरुमध्येबाट समितिले तोकेको १ जना महिला सहित २ जना

ई) कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति

संयोजक : गाउँपालिका उपाध्यक्ष

सदस्य: आर्थिक विकास समितिका संयोजक

सदस्य: सामाजिक विकास समितिका संयोजक

सदस्य : योजना शाखाका प्रमुख

सदस्य: उद्योग विकास शाखाका प्रमुख

सदस्य सचिव: रोजगार शाखाका प्रमुख

सम्बन्धित विषय वा शाखाका विज्ञहरुलाई आमन्त्रण गर्न सकिने

उपरोक्त समितिहरुको काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठक तथा कार्यसञ्चालनका लागि आवश्यक कार्यविधी गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची १

धुर्कोट गाँउपालिका
स्थानीय रोजगार रणनीति योजना (आ.व.२०८२/०८३-२०८६/०८७)
कार्ययोजना

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
रणनीति १: कृषिलाई ब्यावसायिक, निर्यातमुखी र उच्च मूल्यका बालीतर्फ आकर्षिक गराउनका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याउने ।							
१.१.	कृषि उद्यमलाई प्रोत्साहन गर्न, उत्पादकत्व बृद्धि गर्न र उच्च मूल्यका बालीको प्रोत्साहन गरिने ।						
क	कृषि पकेट कार्यक्रम (पहिचान, बिउ विजन वितरण, मल वितरण, तालिम, कृषि औजार, प्रविधी हस्तान्तरण	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	कम्तिमा ३ वटा उच्च मूल्यका बाली पहिचान गरी पकेट क्षेत्र उत्पादन शुरु भएको हुनेछ ।	१५०००	
ख	माटो प्रोफाइल तयारी	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३	माटो अम्लियपन/क्षारीयपन, पोषक तत्व आदिको पहिचानका साथ प्राफाइल तयार गरी स्थान अनुकूल बालीको सिफारिस गरिएको हुनेछ ।	८००	
ग	ब्यावसायिक उच्चमूल्य तरकारी/फलफुल/अन्नबाली उत्पादन प्रोत्साहन कार्यक्रम	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	उच्च मूल्य आउने उत्पादनहरु भइ अन्य जिल्लामा निकाशी समेत भएको हुनेछ ।	१००००	
घ	५० रोपनी भन्दा बढी जग्गामा ब्यवसायिक नगदेवालीको खेती गर्ने किसान/सहकारीलाई कृषि अनुदान, प्राविधिक सेवा तथा आधुनिक प्रविधी हस्तान्तरण, अध्ययन भ्रमण, ग्रिन कार्डको ब्यवस्था आदि प्रोत्साहन कार्यक्रम	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	पालिकाभित्र कम्तिमा १० जना ब्यवसायिक नगदेवाली उत्पादन गर्ने किसानहरुको स्तरोन्नति भएको हुनेछ ।	५०००	
१.२.	ग्रामीण भेगमा वर्षौदेखि बाँझिएर रहेको कृषि योग्य भूमिलाई सामुहिक रुपमा चक्लाबन्दी गरी सामुहिक वा सहकारी खेती प्रणाली अपनाउने किसान वा सहकारी प्रोत्साहन						

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	गरिनेछ ।						
क	किसान समूहलाई कृषि कार्य गर्नका लागि आवश्यक सिंचाई पूर्वाधार निर्माणको लागि लाग्ने लागतमा निश्चित प्रतिशत अनुदान कार्यक्रम	कृषि विकास शाखा	सहकारी शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	कम्तिमा ५ सहकारी वा किसानहरुले सामुहिक खेतीको कार्य गरी ब्यवसायिक खेती शुरु गरेको हुनेछ ।	१००००	
ख	नीज क्षेत्रको लगानीमा कृषिका लागि आधारभूत सेवा केन्द्र, कृषि तथा पशु हाटबजार/कोल्ड स्टोर/कोल्ड च्याम्बर/संकलन केन्द्र लगायतका पूर्वाधार निर्माणमा लागत साभेदारी कार्यक्रम	योजना शाखा	कृषि विकास शाखा	२०८३/०८४ सम्म	गउपालिकामा संकलन केन्द्र, शितभण्डार स्तरोन्नती साभेदारीमा हुनेछ ।	१५०००	
कार्यनीति १.३. कृषि उपजको उत्पादकत्व बृद्धि, नविनता र उत्पादनदेखि बजारिकरणका सम्पूर्ण तहका मूल्य श्रृंखला (Value Chain) पार गर्ने कृषकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।							
क	नयाँ उत्पादन प्रोत्साहन कार्यक्रम	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	कम्तिमा ३ वटा नयाँ उत्पादनको शुरुवात गरिनेछ ।	३०००	
ख	मूल्य श्रृंखलाका चक्र पूरा गर्ने किसान प्रोत्साहन कार्यक्रम	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	कम्तिमा २ वटा वस्तुको विज उत्पादन देखि बजारिकरणका सम्पूर्ण चक्र पूरा भएको हुनेछ ।	२०००	
ग	नयाँ र विशिष्ट उत्पादनलाई Market Outlet को व्यवस्थापनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।	कृषि विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	नयाँ र विशिष्ट उत्पादनको बजारिकरण हुनेछ । पालिकाको विशेष उत्पादनको पहिचान भएको हुनेछ ।	१५००	
कार्यनीति १.४. ब्यावसायिक पशुपन्छी पालनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।							
क	ब्यावसायिक पशुपन्छी पालक किसानलाई मापदण्डका आधारमा उद्योग, ब्यवसायिक पूर्वाधार निर्माणमा लागत साभेदारी, क्षमता विकास, बीमा, ढुवानी सुविधा कार्यक्रम	पशु सेवा शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	कम्तिमा ५ जना ब्यवसायिक पशुपन्छीपालक किसानहरुले उत्पादन र सहउत्पादनक किसानले सुविधा पाएका हुनेछन् ।	८०००	
ख	नयाँ प्रविधीमा आधारित पशुपंक्षी	पशु सेवा		२०८२/०८३-	कम्तिमा ५ जना ब्यवसायिक	५०००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	पालन प्रोत्साहन कार्यक्रम	शाखा		२०८६/०८७	पशुपन्छीपालक किसानहरुले नविन प्रविधीमा आधारित रहर उत्पादन र सहउत्पादन गरेको हुनेछन् ।		
क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु (हजारमा)	जोखिम
रणनीति नं. १ को जम्मा						७५३००	
रणनीति २: स्थानीय तहमा रोजगारमैत्री नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी रोजगारीका क्षेत्र र अवसरहरु पहिचान गर्ने :							
कार्यनीति २.१. स्थानीय माग र आवश्यकताका आधारमा श्रम बजारको नीति बमोजिम कार्यक्रम तथा बजेट निर्माण र कार्यान्वयन गरिनेछ ।							
क	स्थानीय श्रम सर्वेक्षण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३	पालिकामा रोजगारदताको संख्या, रोजगारीको संख्या लगातयका तथ्यांकहरु संकलन भएको हुनेछ ।	४००	
कार्यनीति २.२. स्थानीय रोजगारीको श्रृजनाको लागि ब्यावसायिक वातावरणको निर्माणका गर्न स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकता बीच तालमेल कायम गर्दै श्रोतको प्रवाहलाई ब्यवस्थित गरिनेछ ।							
क	स्थानीय आवश्यकता विप्लेषण तथा पहिचान	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३	पालिकामा स्थानीय श्रम सर्वेक्षणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरिएको हुनेछ ।	३००	
कार्यनीति २.३. स्थानीय विकासका निर्माणका कार्यहरुमा आन्तरिक र सम्बन्धित वडामा सुचीकृत कामदारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।							
क	बेरोजगार कामदारको सूचीकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा		२०८०/०८१- २०८४/०८५	पालिकामा बेरोजगारहरुको सूची तयारी तथा उनीहरुको १०० दिनको रोजगारी प्रदान गरिनेछ ।	२००	
कार्यनीति २.४. मभौला तथा ठूला उद्योगमा लगानी गर्न चाहने स्वदेशी, विदेशी नागरिकहरुलाई आकर्षण गरिनेछ ।							
क	सम्बन्धित लगानीकर्ताहरुसंको लगानी सम्बन्धी अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	पालिकामा लगानी गर्न चाहने उद्योगी ब्यपारीहरुको रेकर्ड तयार भइ कमिमा ३ पटक लगानीकर्ता र पालिका बीचमा अन्तर्क्रिया गोष्ठि भइ प्रतिबद्धता तयार भएको हुनेछ ।	१६००	
ख	उद्योग सञ्चालन पूर्वका पूर्वाधार (उर्जा, सडक, खानेपानी, सिंचाई आदि) निर्माण साभेदारी कार्यक्रम	योजना शाखा		२०८२/०८३- २०८६/०८७	उद्योग सञ्चालनका लागि छनौट भएका स्थानहरुमा आवश्यक पूर्वाधारहरु साभेदारी निर्माणमा	५००००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
					भएको हुनेछ।		
कार्यनीति २.५. शीप विकास, उच्चमशीलता र रोजगारीको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगारीको अवसरको पहिचान गरिनेछ।							
क	रोजगार प्रोफाइल तयारी	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सूचना प्रविधी शाखा	२०८१/०८२	गाउँपालिकाको विद्यमान रुजगारीको अवस्था र भविष्यमा आवश्यक सीप र रोजगारीको आंकलन सहित प्रोफाइल तयार भएको हुनेछ।	५००	
कार्यनीति २.६. स्थानीय तहमा दक्ष, प्रतिस्पर्धी र उच्चमशील मानवीय श्रोतको उत्पादनका लागि तालिम तथा क्षमता विकास गरिनेछ।							
क	व्यवसायमुलक तालिम	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	२०८२/०८३-२०८६/०८७	पालिकामा कम्तिमा २०० जना लाई मागका आधारमा व्यवसायमुलक तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ।	११००	
ख	उत्पादनमुलक तालिम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	पालिकामा कम्तिमा २०० जना लाई मागका आधारमा उत्पादनमुलक तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ।	११००	
ग	सेवा मुलक तालिम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	पालिकामा कम्तिमा २०० जना लाई मागका आधारमा सेवामुलक तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ।	८००	
घ	आधुनिक सूचना प्रविधी सम्बन्धी तालिम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	पालिकामा कम्तिमा १०० जना लाई मागका आधारमा सूचना प्रविधी तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ।	८००	
ङ	अध्ययन भ्रमण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	आवश्यकता अनुसारका सहभागीहरुलाई नमूना उद्योग व्यवसायको अध्ययन, अवलोकन भ्रमण गराइएको हुनेछ।	५००	
च	तालिम प्राप्त जनशक्तिको सीप परिक्षण कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	सी.टी.ई.भी.टी.को प्राविधिक सहयोगमा तालिम प्राप्त जनशक्तिको सीप परिक्षण गरि प्रमाणिकरण गरिनेछ।	४००	
कार्यनीति २.७. आन्तरिक र बाह्य श्रमबजारको समेत अध्ययन, अनुसन्धान गरी रोजगारीको अवसरको पहिचान गरिनेछ।							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
क	श्रम बजारको अध्ययन कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सूचना प्रविधी शाखा	२०८२/०८३	आन्तरिक र बाह्य श्रम बजारको अध्ययन र श्रम सम्बन्धका विषयमा अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार भएको हुनेछ।	३००	
ख	होटल व्यवसाय, होमस्टे, कृषि पर्यटन, जलविहार जस्ता बढी रोजगारी सृजना गर्ने व्यवसायको अध्ययन। अनुसन्धान गरी प्रबर्द्धन गर्ने कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३	बढी संख्यामा रोजगारी दिन सक्ने अवसरको पहिचान हुनेछ।	५००	
कार्यनीति २.८. रोजगार सेवा केन्द्रलाई रोजगार सूचना विनिमय केन्द्र वा श्रम सूचना केन्द्रको रूपमा विकास गरि श्रम बजारको अवस्था, बेरोजगार र रोजगारी तथा सीप युक्त जनशक्तिको सूची बनाई बेरोजगार र रोजगारदाता बीच सूचना आदान प्रदान गर्ने उपयुक्त संरचना तयार गरिनेछ।							
क	रोजगार सेवा केन्द्रलाई सुदृढिकरण तथा कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा		२०८२/०८३	रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढिकरण भइ श्रम सूचना केन्द्रको कर्मचारी क्षमतावान भई कार्य गर्न सक्नेछन्।	५००	
ख	श्रम बजार, रोजगार, बेरोजगारको सूची वेभसाइटमा प्रकाशन, ब्रोसर, बुकलेट लगायतका प्रकाशन सामाग्री छपाई	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सूचना प्रविधी शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	पालिकाको आर्थिक, श्रमिकको अवस्थाको जानकारीका साथै रोजगारीको खोजीमा रहेका, श्रमिको खोजीमा रहेकाहरुको लागि श्रोत सामाग्रीको तयार हुनेछ।	५००	
कार्यनीति २.९. स्थानीय विकासका निर्माणका कार्यहरुमा सम्बन्धित वडामा र आन्तरिक सूचीकृत कामदारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ।							
क	कम्तिमा ५० प्र.श. कामदार सूचीकृतमध्येवाट प्रयोग गर्नुपर्ने विषयमा वडा तथा र समुदायतहमा र उपभोक्ता समितिलाई अभिमुखिकरण	योजना शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	सूचीकृत बेरोजगारहरुको रोजगारीको सुनिश्चिता हुनेछ। योजनाको सम्झौताको शर्तमा नै उक्त बुँदा उल्लेख गरिएको हुनेछ।	३००	
ख	सूचीकृत बेरोजगारहरुको आधारभूत क्षमता अभिवृद्धि	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	सूचीकृत बेरोजगारहरुको अर्धदक्ष कामदारको रूपमा विकास गरी	१०००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	कार्यक्रम				क्रमशः अन्यत्र रोजगारीमा लाग्न सक्ने क्षमतावान बनी बेरोजगारको संख्या क्रमशः घट्टदै गएको हुनेछ ।		
कार्यनीति २.१०. आर्थिक विकास र रोजगारीको क्षेत्रलाई विकासका विविध आयाममा अन्तरसम्बन्धित विषय Cross Cutting Issues को रूपमा अंगिकार गरि सबै पक्षमा सामञ्जस्यता र मूलप्रवाहिकरण गर्दै लगिनेछ ।							
क	रोजगार सरोकारवाला निकाय र आन्तरिक शाखाहरुसंगको आवधिक समीक्षा तथा नतिजा अनुगमन	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा तथा अन्य शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	रोजगारका अन्तर्सम्बन्धित विषयमा समीक्षा, नीतिको पुनरावलोकन तथा नतिजाको लेखाजोखा गरिएको हुनेछ ।	२००	
ख	समग्र योजना, नीति र रणनीतिमा रोजगार लक्ष्यलाई समायोजन सम्बन्धी तालिम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा तथा अन्य शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	सम्बन्धित शाखा प्रमुखहरुलाई रोजगारीको अन्तर्सम्बन्धित विषयमा क्षमता विकास गरी मूलप्रवाहिकरण गरिएको हुनेछ ।	२००	
रणनीति २ को जम्मा खर्च						६१२००	
रणनीति ३: उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि गरी श्रम बजारको माग बमोजिम जनशक्ति उत्पादन गरी आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने संग सम्बन्धित							
कार्यनीति ३.१. सरकारी र गैरसरकारी निकायबाट प्रदान गरिने तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरुलाई एकद्वारा नीति अनुसार बजारको माग अनुसारका लक्षित गरिनेछ ।							
क	पालिकामा कार्यान्वयन हुने सरकारी निकाय तथा सरकारी एवं गैरसरकारी परियोजनाकाका पदाधिकारीहरुलाई रणनीतिको अभिमुखिकरण कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	योजना शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	कार्यक्रम/परियाजनाको पदाधिकारीहरुले रणनीतिक योजनाको लक्ष्य र उद्देश्य हरुको विषयमा जानकारी रही सोही अनुसारको कार्य गर्नेछन् ।	२००	
ख	पालिकामा कार्यक्रम/परियोजना सल्लाहकार/समन्वय समितिको आवधिक बैठक तथा कार्यक्रमको अनुगमन एवं समीक्षा	सामाजिक विकास शाखा	योजना शाखा		कार्यक्रम/परियाजनाको कार्यक्रमको पूर्व सहमती लिने समयमा नै सल्लाहकार/समन्वय समितिका बैठकको निर्णय अनिवार्य गर्ने र आवधिक समीक्षा र अनुगमनले लक्ष्य प्राप्तिमा सहयोग गर्नेछ ।	२००	
कार्यनीति ३.२. औपचारिक शिक्षालाई व्यवसायिक र सीपमूलक गराउनका लागि विद्यालयलाई सीपशालको रूपमा विकास गरिनेछ ।							
क	व्यवसायका बारेमा बुझौं (Know about Business-	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८२/०८३- २०८६/०८७	विद्यालय अवस्थादेखि नै व्यवसाय प्रतिको सकारात्मक धारणाको	५००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	KAB) विद्यालय कार्यक्रमलाई	शाखा			विकास भई श्रमको सम्मानको संस्कृतिको विकास भएको हुनेछ।		
ख	विद्यालय तह ब्यवसायिक शिक्षा र तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	विद्यालय अवस्थादेखि नै ब्यवसाय प्रतिको जीवन योजना तयार हुने र ब्यवसायको प्राविधिक सीपको विकास भई अध्ययन पश्चात तुरुन्त रोजगारीको अवसर प्राप्त हुनेछ।	८००	
कार्यनीति ३.३. श्रमिक र श्रमको उचित सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकासका लागि सचेतनामुलक अभियानमा जोड दिईनेछ।							
क	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी विद्यालयस्तरीय अभिमुखिकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	विद्यालयस्तरका मा.वि.तहका ५०० विद्यार्थीहरुलाई श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियानको विषयमा अभिमुखिकरण भएको हुनेछ।	३००	
ख	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी समुदायस्तरीय अनुशिक्षण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र	योजना शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	समुदायस्तरका ३०० जनालाई श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियानको विषयमा अनुशिक्षण प्रदान गरिएको हुनेछ।	२००	
कार्यनीति ३.४. ब्यवसायिक शिक्षा र ब्यवसायिक तालिम कार्यक्रममा ब्यवसाय प्रारम्भ र सुधार गरौं (Start and Improve your Business) विषयक तालिमलाई जोड दिइनेछ।							
क	विद्यमान उद्यमीलाई ब्यवसाय सुधार गरौं तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	२०० जना उद्यमीहरुलाई ब्यवसाय सुधार तथा विविधीकरण तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ।	१०००	
ख	नयाँ उद्यमीका लागि ब्यवसाय शुरुगरौं तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	३०० जनालाई ब्यवसाय शुरु गरौं विषयमा तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ	८००	
कार्यनीति ३.६. श्रमको सम्मान, मर्यादित कामको अवधारणालाई रोजगार समन्वय शिक्षकको माध्यमबाट विद्यालय शिक्षा र ग्रामीण तहका युवाहरु समक्ष पुऱ्याइनेछ							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
क	रोजगार समन्वय शिक्षकको लागि थप सुविधा (मा.वि.तह ४ वटा)	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	मा.वि.तहमा प्रत्येक साता कम्तिमा १ कक्षा रोजगारी शिर्षकमा अध्यापन गराई विद्यार्थीहरुमा व्यवसायिक ज्ञान र सकारात्मक धारणको विकास भएको हुनेछ।	७००	
ख	रोजगार समन्वय शिक्षक क्षमता विकास तालिम कार्यक्रम	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८६/०८७	रोजगारी समन्वय शिक्षकको क्षमता विकास भई रोजगारीका शिक्षण प्रभावकारी हुनेछ।	१००	
कार्यनीति ३.७. व्यवसायिक शीप विकास, रोजगारी प्रवर्द्धन, उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना, उद्यमशीलता प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ।							
क	गुणस्तरीय सीपका विकास बाह्य जिल्लामा लामो समयको विशेषज्ञ प्राविधिक सीप तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	कम्तिमा ५० जनाले विशेष विशेषज्ञ प्राविधिक सीप हासिल गरी सि.टी.ई.भी.टी.को तह ३ को सीप परिक्षण प्रमाण पत्र प्राप्त गरी पालिकामा आफै तालिम सञ्चालन गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादन हुनेछ।	२५००	
ख	कार्यस्थल (On the Job Training) प्राविधिक तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	कम्तिमा ५० जनाले कार्यस्थल प्राविधिक सीप हासिल गरी सि.टी.ई.भी.टी.को तह ३ को सीप परिक्षण प्रमाण पत्र प्राप्त गरी पालिकामा आफै तालिम सञ्चालन गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादन हुनेछ।	१५००	
ग	उद्यमी सम्मान तथा पुरस्कार कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	विषय क्षेत्रगत रुपमा उत्कृष्ट २५ जना उद्यमी पहिचान भई सम्मान तथा पुरस्कृत भएको हुनेछ।	४००	
घ	मेला/महोत्सव तथा हाट बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	स्थानीय उत्पादको प्रवर्द्धन, उद्यमशीलताको विकास हुनेछ।	५०००	
ङ	उद्यमशीलता विकास तालिम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८०/०८१-२०८४/०८५	कम्तिमा ५०० जना नयाँ उद्यमीहरुले उद्यमशीलता तालिम प्राप्त गरेको हुनेछन्।	१५००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
च	उद्यमी प्रबर्द्धन/स्तरोन्नति तथा परम्परागत सीप विकास Advance/Refresher तालिम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८०/०८१-२०८४/०८५	कम्तिमा ८० जना पुरानो उद्यमीहरुको उद्यम स्तरोन्नति भएको र ३० जना परम्परागत सीपमा आधारित उद्यमको प्रबर्द्धन भएको हुनेछ।	२०००	
छ	बिशिष्ट वस्तु उत्पादन तथा बजारिकरण प्रबर्द्धन कार्यक्रम (कोशेली घर निर्माण लगायत)	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८०/०८१-२०८४/०८५	कम्तिमा ३० जना पुरानो उद्यमीहरुको उद्यम स्तरोन्नति भएको र १२ जना परम्परागत सीपमा आधारित उद्यमको प्रबर्द्धन भएको हुनेछ।	२५००	
रणनीति नं. ३ को जम्मा						२०२००	
रणनीति ४: युवा लक्षित रोजगारीका अवसरहरुको सृजना गर्न प्राथमिकता दिइने संग सम्बन्धित :							
कार्यनीति ४.१. युवा रोजगारीका प्रभावकारी कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तयार गरी लागु गरिनेछ।							
क	उच्च शिक्षा विमुख युवा परामर्श तथा तालिम कार्यक्रम	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	मा.वि. तह उत्तीर्ण गरी उच्च शिक्षा विमुख २०० जना युवाहरुले उद्यम र रोजगारीका विषयमा परामर्श तथा तालिम प्राप्त गरी व्यवसायिक ज्ञान लिनेछन्।	५००	
ख	मभौला उद्यमी युवाहरुको उत्पादनका बजारिकरणका लागि ठूला उद्योगीहरूसंग उत्पादन खरिद सम्झौतामा सहजिकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	स्थानीय तहमा रहेका साना उद्यमी र बाह्य बजारकेन्द्रमा रहेका ठूला उद्यमीसंग सह सम्झौता भई बजारिकरणमा सहजता हुनेछ।	५००	
ग	युवा कृषि उद्योग, परम्परागत उत्पादन, स्थानीय श्रोतमा आधारित उद्योग, हस्तकलाका उद्योग, सूचना प्रविधीमा आधारित उद्योग र नयाँ प्रविधीमा आधारित उद्योग प्रोत्साहन कार्यक्रम (कोशेली घर निर्माण सहित)	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	लक्षित तथा विशेष प्रकारका उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन मिल्ने र त्यस्ता उत्पादनहरुलाई प्रबर्द्धनमा विशेष योगदान मिल्ने हुनेछ।	३०००	
क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र	जिम्मेवार	सहयोगी	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु	जोखिम

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	कृयाकलापहरु	निकाय/शाखा	निकाय/शाखा			(हजारमा)	
घ	युवा उद्यमीका लागि कृषि तथा उद्यम कर्जा उपलब्ध गराउन वित्तीय संस्थासंग सम्झौता तथा ब्याजमा आंशिक अनुदान कोष स्थापना	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	आर्थिक प्रशासन शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	युवाहरुमा लगानीयोग्य पूँजीको अभावमा उद्योग ब्यवसाय सञ्चालन युवाहरुलाई उद्योग र रोजगारीका सृजनामा सहज भई उद्योग ब्यवसायको संख्या बढेको हुनेछ।	५०००	
ङ	युवा रोजगार प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना युवा रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम र अन्तर समन्वय कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८४/०८५	युवा रोजगार प्रवर्द्धन केन्द्रको संस्थागत विकास भई नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरी समन्वय र सहकार्यमा ध्यान पुगेको हुनेछ।	१०००	
कार्यनीति ४.२. ८ कक्षा उत्तीर्ण गरी विद्यालय छाडेका अति विपन्न विद्यार्थीहरुलाई व्यवसायिक शिक्षामा सम्मिलित गराई श्रम बजार सुँहाउदो तालिमहरु प्रदान गरिनेछ							
क	८ कक्षा उत्तीर्ण गरी विद्यालय छाडेका विद्यार्थीहरुलाई प्राविधिक शिक्षालयमा सीप विकास कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	गरिब र अति विपन्न विद्यार्थीहरुलाई समेत समावेशी रोजगारीमा मूलप्रावहीकरण भई विभेदमा कमी आएको हुनेछ।	२०००	
कार्यनीति ४.३. आर्थिक उद्यमशिलतामा जागरुक गराई युवाहरुलाई रोजगार, स्वरोजगार र सामाजिक काममा अवसरहरु प्रदान गरिनेछ।							
क	स्थानीय पूर्वाधार विकास निर्माण उपभोक्ता समितिका कम्तिमा ४० प्रतिशत युवा सहभागितालाई जोड दिने गरि उपभोक्ता समितिको तालिम कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा,	२०८२/०८३-२०८४/०८५	स्थानीय तहमा गठित उ.स.मा युवा सहभागिता वृद्धि भई युवाहरुको सामाजिक सकृयता बढ्ने र युवा परिचालन तथा सञ्जालिकरणमा वृद्धि भएको हुनेछ।	३००	
कार्यनीति ४.४. ग्रामीण युवाहरुलाई श्रम बजारको सूचना प्रदान गर्ने र अवसरहरुको खोजीको लागि Career Counseling जस्ता उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।							
क	युवाहरुका लागि Career Counseling तालिम कार्यक्रम	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	मा.वि. तहका र १०+२ मा अध्ययनरत ५०० विद्यार्थीहरुलाई Career Counseling को	८००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
					तालिम प्रदान गरिनेछ ।		
ख	युवाहरुबीच Innovative Idea conference/ Competition आयोजना गरी पुरस्कृत गरिनेछ ।	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	उच्च शिक्षा अध्ययनरत युवा विद्यार्थीहरुबाट उच्च र रोजगारीको क्षेत्रमा नयाँ नयाँ उपायहरुको खोजी गर्ने बानीको विकास भएको हुनेछ ।	४००	
रणनीति नं. ४ को जम्मा						१३५००	
रणनीति ५: श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका विकृतीलाई सुधारका लागि समन्वय, सहकार्य र कार्यान्वयन संयन्त्रको ब्यवस्थापन लाई मजबुत गराउने संग सम्बन्धित							
कार्यनीति ५.१. रोजगारीका क्षेत्रका समस्या समाधानका लागि आवश्यक कार्यक्रम तथा बजेट ब्यवस्थापनका लागि बहस पैरवी गर्ने र त्यस्ता समस्याको समाधानका लागि सदैव दत्तचित्त गाउँपालिका भित्र नै स्थानीय कार्यक्रम निर्देशक समितिको गठन गरी सक्रिय गराइनेछ ।							
क	स्थानीय निर्देशक समितिको गठन, क्रियाशिलता, कार्यविधी तयारी तथा पदाधिकारी अनुशिक्षण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	स्थानीय निर्देशक समिति गठन भई, कार्यविधी तयार हुने, क्रियाशिल हुने र पदाधिकारीहरु प्रति दायित्वबोध हुनेछ ।	५००	
ख	निर्देशक समिति मार्फत कार्यक्रम नियमित अनुगमन, अर्धवार्षिक समीक्षा तथा चौमाशिक बैठक	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	निर्देशक समितिको नियमित अनुगमन तथा समीक्षाबाट कार्यक्रमको प्रभावकारिता मूल्यांकन तथा आवश्यक सुधार गर्न सकिनेछ ।	३००	
ग	प्रत्येक २ वर्षमा रणनीतिक योजनाको मध्यकालीन समीक्षा तथा योजना परिमार्जन कार्यशाला	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	रणनीतिक योजनाको मध्यकालीन समीक्षाबाट रणनीतिक योजनाको परिमार्जन र सुधार भएको हुनेछ ।	४००	
कार्यनीति ५.२. समुदाय, श्रम बजार र गाउँपालिका बीच पुलको काम गर्दै सामाजिक रुपमा श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका विकृतीको सुधारका लागि सम्बन्धित निकायमा आवाज उठाउने र समाधान, सुधारका लागि पहल गर्न रोजगार सम्बाद मञ्च गठन गरी कार्यविधीले ब्यवस्थित गरिनेछ ।							
क	रोजगार सम्बाद मञ्चको गठन र कृयाशिलता	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सामाजिक विकास शाखा	२०८१/०८२ सम्म	स्थानीयतहमा रोजगार प्रवर्द्धनको लागि बहस पैरवी गर्ने सामुदायिक मञ्चको रुपमा कार्य गर्ने र समुदाय र पालिका बीच समन्वय र सहकार्यको वातावरण तयार भएको हुनेछ ।	५०	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
ख	रोजगार सम्वाद मञ्चको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका तयारी तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८१/०८२ सम्म	स्थानीयतहमा गठित रोजगार सम्वाद मञ्च रोजगार प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा कृयाशिल रहनेछ र यसका काम कर्तव्य लागि बहश पैरवी गर्ने सामुदायिक मञ्चको रुपमा कार्य गर्ने र समुदाय र पालिका बीच समन्वय र सहकार्यको वातावरण तयार भएको हुनेछ।	१००	
ग	रोजगार संवाद मञ्चको क्षमता विकास तथा संस्थागत विकास अनुदान	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा	२०८१/०८२ सम्म	रोजगार संवाद मञ्चको संस्थागत विकास भई पदाधिकारीहरुको जिम्मेवारी, दायित्व सम्बन्धी क्षमता विकास भएको हुनेछ।	२००	
कार्यनीति ५.३. वार्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन र यसको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न आर्थिक विकास समितिलाई स्थानीय रोजगार कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि सक्रिय गराइनेछ।							
क	आर्थिक विकास समितिका पदाधिकारी अभिमुखिकरण तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा	२०८१/०८२-२०८४/०८५	आर्थिक विकास समितिका पदाधिकारीहरुप्रति जिम्मेवारीबोध भई कार्यक्रमको रणनीतिको विषयमा जानकारी हासिल हुनेछ।	४००	
ख	आर्थिक विकास समितिका पदाधिकारीद्वारा कार्यक्रमको अनुगमन तथा समीक्षा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा	२०८१/०८२-२०८४/०८५	कार्यक्रमको नियमित अनुगमन र समीक्षाबाट रणनीतिक योजना कार्यान्वयन प्रभावकारिता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	४००	
कार्यनीति ५.४. एकल प्रयासबाट मात्र गरिने स्थानीय विकासको गतिले नागरिकको आवश्यकता र चाहनालाई पछ्याउन नसक्ने हुँदा नेपालको संविधान अनुसार सरकारी, निजी, सहकारी साभेदारीलाई जोड दिइनेछ। गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि समन्वय र साभेदारीलाई प्रवर्द्धन गर्न र सम्भाव्य क्षेत्रमा लगानी प्रवर्द्धन र लगानी साभेदारीको नीतिगत व्यवस्था गरी हातेमालो गर्नका लागि गाउँपालिका लाई सक्षम गराउने।							
क	सरकारी, निजी, सहकारीको साभेदारी एवं सहकार्यमा जोडिई संयुक्त पूँजी (Venture Capital Fund) को व्यवस्था तथा कर छुट कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-२०८४/०८५	सरकारी, निजी साभेदारी कोषको स्थापना भई रोजगार सृजना, उत्पादकत्व वृद्धिका लागि साभेदारी र सहकार्यको वृद्धि हुनेछ।	५०००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
ख	संयुक्त पूँजी (Venture Capital Fund) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधीको तर्जुमा तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३	संयुक्त पूँजीकोषको स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधीको तर्जुमा भइ तथा अभिमुखिकरण गरी व्यवस्थित रूपमा कोष सञ्चालन भएको हुनेछ।	२००	
कार्यनीति ५.५. साना, लघु, घरेलु तथा स्थानीय रोजगार उन्मुख उद्योगहरुलाई वित्तीय, प्राविधिक, संस्थागत सहायताको माध्यमबाट सबलिकरण गरिनेछ।							
क	स्थानीय श्रम र श्रोतमा आधारित उद्योगहरुमा लगानी प्रवर्द्धन गर्न व्यवसायिक कला र सीप विकास, बजारिकरण लगायतका विविध प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुका लागि बैक, वित्तीय संस्था, गै.स.स.समेतलाई एकिकृत गरि सञ्चालनका लागि पालिकास्तरीय परियोजना/कार्यक्रम सल्लाहकार/समन्वय समितिको गठन तथा सञ्चालन	सामाजिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	सरकारी, गैरसरकारी र वित्तीय संस्थाहरुद्वारा स्थानीय तहमा सञ्चालन गरिने आर्थिक विकास, सामाजिक विकास तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा बलियो समन्वय, सहकार्य र एकद्वार नीतिको प्रयोगले एकिकृत श्रोत परिचालनमा प्रभावकारिता देखिनेछ।	२०००	
ख	सरकारी, निजि, गै.स.स.बीच साभेदारी कार्यक्रम सञ्चालन कोषको स्थापना	आर्थिक प्रशासन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	सरकारी, निजि र गैरसरकारी वा बैकिङ्ग संस्थाहरुको बीचमा प्रभावकारी संयन्त्र र समन्वय स्थापित भई उत्पादन, रोजगारी र सुशासनमा अभिवृद्ध भएको हुनेछ।	१००००	
रणनीति नं. ५ को जम्मा						१९५५०	
रणनीति ६: आर्थिक विकासको अवरोधक (Bottleneck) को पहिचान गर्ने र सोको समाधानको सम्भावना पहिल्याउने संग सम्बन्धित:							
कार्यनीति ६.१. (क) आर्थिक विकासका क्षेत्रमा अध्ययन, अनुसन्धान गरिनेछ।							
क	राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन	राजस्व शाखा	आर्थिक प्रशासन शाखा	२०८२/०८३- २०८६/०८७	राजस्वका सम्भावित श्रोतहरुका विषयमा अध्ययन गरी आन्तरिक आमदानीमा वृद्धि तथा रोजगारी एवं आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याएको हुनेछ।	५००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
ख	औद्योगिक लगानी सम्भाव्यता अध्ययन	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३	पालिका भित्र लगानीका सम्भावित क्षेत्र पहिचान गरी लगानीकर्ता आकर्षण गरिएको हुनेछ।	२००	
ग	स्थानीय स्रोत र साधनको अध्ययन	उद्योग विकास शाखा		२०८२/०८३ र ०८३/०८४	पालिकाभित्र रहेका स्थानीय स्रोत र साधनको अध्ययन गरी सोको लगत (Inventory) तयार गरिएको हुनेछ।	६००	
कार्यनीति ६.२. कार्यपालिकाको क्षमता विकास गरी आर्थिक विकास र रोजगारीका सम्भावना र स्रोत साधनको विनियोजनमा निर्णय दिन सक्ने बनाइनेछ।							
क	गाउँपालिकाको सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौती (SWOT) हरुको अध्ययन गरि आर्थिक विकासका सम्भाव्य क्षेत्रहरुको पहिचान कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३ र ०८३/०८४	पालिकाको SWOT Analysis गरी सुधारका क्षेत्र लाई सुधार, जोखिमका क्षेत्रमा पूर्वासवधानी र अवसरको सदुपयोग गर्नका कार्ययोजना तयार भएको हुनेछ।	५००	
ख	कार्यपालिका तथा आर्थिक विकासलाई रोजगारी सृजनाका तरिका तथा आर्थिक विकासका अवसरहरुको विषयमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३ र ०८४/०८५	कार्यपालिका तथा आर्थिक विकास समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता विकास भई सम्भाव्य अवसरहरुका विषयमा जानकारी तथा सदुपयोगिताको लागि निर्णय दिन सक्ने हुनेछन्।	५००	
कार्यनीति ६.३. गाउँपालिका र लगानीकर्ताहरुको अन्तर्क्रियात्मक बैठकहरु सञ्चालन गरिनेछ।							
क	लगानीकर्ता अन्तर्क्रिया भेला	उद्योग विकास शाखा	आर्थिक विकास शाखा	२०८२/०८३ र ०८३/०८४	पालिकाभित्र वा बाहिर लगानी कर्ताहरुको भेला गरी लगानी योजना तयार गरिएको हुनेछ।	८००	
ख	स्थानीय रोजगारी तथा लगानी समस्या समाधान समितिको संरचना तयारी तथा अन्तर्क्रिया/बैठक	उद्योग विकास शाखा	आर्थिक विकास शाखा	२०८२/०८३ र ०८३/०८४	पालिकामा आइपर्ने नीतिगत तथा कानुनी समस्या समाधानका लागि आवश्यक संयन्त्र तयार भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ।	४००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
कार्यनीति ६.४. उपयुक्त स्थानमा औद्योगिक ग्रामको निर्माण गरि एकिकृत औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा विकास गरि श्रम बजारलाई व्यवस्थित गरिनेछ।							
क	औद्योगिक ग्राम सम्भाव्यता अध्ययन	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३	पालिका भित्र औद्योगिक क्षेत्रका लागि उचित स्थल छनौट गरि पूर्वाधारको निर्माणबाट लगानीकर्ता आकर्षित भएको हुनेछ।	३००	
ख	नीजि, सहकारी क्षेत्र लाई लगानी तथा उत्पादन एवं रोजगारी सृजनाका लागि प्रोत्साहन सहित उद्योग ग्राम निर्माण कार्यक्रम	योजना शाखा	आर्थिक प्रशासन शाखा	२०८२/०८३ र ०८३/०८४	संघीय र प्रादेशिक सरकार समेतको सहयोगमा उचित स्थान पहिचान गरी औद्योगिक ग्रामको निर्माण भई सरकारी, नीजि, सहकारी तथा वित्तीय संस्था समेतको लगानीमा उद्योगको विकास र रोजगारी सृजना भएको हुनेछ।	३००००	
ग	औद्योगिक उत्पादनको बजारिकरण तथा उत्पादन प्रोत्साहनका लागि सञ्जाल निर्माण तथा Production Outlet को स्थापना र सञ्चालन	उद्योग विकास शाखा	योजना शाखा	२०८३/०८४	औद्योगिक ग्रामबाट उत्पादित सामानको बजारिकरण र प्रचार प्रसारको लागि पालिकाको कम्तिमा ४ स्थानमा Market Outlet को निर्माण भएको हुनेछ।	२०००	
कार्यनीति ६.५. श्रमको मागको आधारमा आवश्यक तथा उपलब्ध सीपको अन्तर (Gap) पहिचान र ती सूचनाहरूलाई प्रवाह गरि अन्तरलाई क्रमशः कम गर्दै लानका लागि कार्ययोजना सहित आगामी नगरसभामा संकल्प प्रस्ताव पेश गरी पास गरिनेछ।							
क	पालिकामा सीप प्रोफाईल तथा जनशक्ति योजना तयारी तथा पारित गर्ने कार्यक्रम	उद्योग विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८२/०८३	पालिकामा उपलब्ध र आवश्यक पर्ने सीपयुक्त जनशक्ति पहिचान गरी जनशक्ति विकास योजना तयारी गरी श्रोत विनियोजन र कार्यान्वयनमा लानु शुरु गरिएको हुनेछ।	४००	
रणनीति नं. ६ को जम्मा						६१४००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
रणनीति ७: आर्थिक विकासका नयाँ नयाँ चुनौतिहरुको सम्बोधन गर्न र समृद्धिका नयाँ आयामहरुको पहिचान तथा अनुसरण गर्न तत्पर रहन युवाहरु र गाउँपालिकालाई सक्षम गराउने संग सम्बन्धित ।							
कार्यनीति ७.१. आधुनिक सूचना प्रविधी र नयाँ प्रविधीमा आधारित उत्पादन र बजारिकरणलाई प्रोत्साहन गर्न ग्रामीण क्षेत्रमा सूचना प्रविधीको साधन पुऱ्याइ रोजगारी सृजना गरिनेछ ।							
क	समुदाय र उच्च माध्यामिक शिक्षामा सूचना प्रविधीमा ई-शिक्षा, ई-स्वास्थ्य, ई-गभर्नेन्स जस्ता क्षेत्रको प्रवर्द्धन	योजना शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८२/०८३	पालिकामा आधुनिक सूचना प्रविधीको प्रयोगबाट अध्ययन, अध्यापनको शुरुवात भएको हुनेछ ।	२०००	
कार्यनीति ७.२. विद्यालय तहदेखि नै कम्प्युटर शिक्षा शुरु नगरेका विद्यालयहरुमा कम्प्युटर शिक्षा प्रदान मा जोडिनेछ ।							
क	कम्प्युटर शिक्षा शुरु नभएका विद्यालयहरुमा कम्प्युटर शिक्षा कार्यक्रमको शुरुवात अनुदान	योजना शाखा	जिन्स शाखा	२०८२/०८३	कम्प्युटर शिक्षा नभएका विद्यालयमा कम्प्युटर हस्तान्तरण	३०००	
ख	विद्यालय तहमा इ-लाइब्रेरीको स्थापना र विद्यालय शिक्षकलाई रोजगार समन्वय शिक्षकलाई यसको प्रयोगमा जिम्मेवारी प्रदान तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८२/०८३-०८३/०८४	कम्तिमा २ वटा विद्यालयमा जिम्मेवारी प्रदान गरिएको समन्वय शिक्षकको क्षमता विकास र ई लाइब्रेरीको स्थापना	१५००	
कार्यनीति ७.३. जनप्रतिनिधीलाई आधुनिक प्रविधीसंग घुलमिल गराउनका लागि आवश्यक अध्ययन भ्रमण, तालिम तथा सूचना प्रविधीको प्रयोग र सेवालार्ई जोड दिइनेछ							
क	गाउँ कार्यपालिकाका र विषयगत समितिका संयोजकहरुलाई अध्ययन भ्रमण, तालिम	प्रशासन शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	बार्षिक १ पटक	गाउँकार्यपालिका र विषयगत समितिका संयोजकको रणनीति कार्यान्वयनको सदर्थमा क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	१०००	
ख	गाउँ कार्यपालिकाका र विषयगत समितिका संयोजकहरुलाई सूचना प्रविधीमैत्री बनाउने (ल्यापटप वितरण) कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	जिन्सी शाखा	०८३/०८४	गाउँकार्यपालिका र विषयगत समितिका संयोजकको सूचना प्रविधीमैत्री बनी रोजगारी र आर्थिक विकासको क्षेत्रमा दक्षता बृद्धि गर्न सक्षम भएको हुनेछ ।	१०००	
रणनीति नं. ७ को जम्मा						२५२००	
रणनीति ८: सुशासन, समन्वय र सहकार्यको संस्कृतिको विकास गर्ने संग सम्बन्धित ।							
कार्यनीति ८.१. साना, लघु, घरेलु तथा स्थानीय रोजगार उन्मुख उद्योगहरुलाई वित्तीय, प्राविधिक, संस्थागत सहायताको माध्यमबाट सबलिकरण गर्ने र स्थानीय श्रम र श्रोतमा							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
आधारित उद्योगहरुमा लगानी प्रवर्द्धन गर्न ब्यवसायिक कला र सीप विकास, हस्तकलाका उत्पादन र बजारिकरण लगायतका विविध प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुका लागि बैंक, वित्तीय संस्था, गै.स.स.समेतलाई एकिकृत गरि सञ्चालन गरिनेछ ।							
क	स्थानीय श्रोत र सामग्री प्रयोग गरी उत्पादित हस्तकलाका सामग्रीहरु तथा विशिष्ट सामग्रीको Market Outlet स्थापना गर्न साभेदारी अनुदान	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	०८३/०८४	नयाँ र विशिष्ट हस्तकलाका र स्थानीय श्रम, श्रोत र साधन प्रयोग गरिएको उत्पादनको बजारिकरण हुनेछ । पालिकाको विशेष उत्पादनको पहिचान भएको हुनेछ ।	२०००	
ख	बैंक तथा वित्तीय संस्था र गैरसरकारी संस्था सार्वजनिक/ सामाजिक उत्तरदायित्वका (Social Responsibility) को बजेट सहितको योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-०८५/०८६	पालिका र अन्य निकायको सहकार्य कोषको निर्माण भइ आर्थिक विकास र रोजगारीको क्षेत्रमा एकिकृत लगानीको वातावरण निर्माण भएको हुनेछ ।	२०००	
कार्यनीति ८.२. ५० जना भन्दा बढी रोजगारी प्रदान गर्ने गरि गाउँपालिका भित्र कुनै नवसिर्जनाका उद्योग, ब्यवसायका (New Innovative Enterprises) वा कृयाकलापमा पालिकाले लागत अनुदान/साभेदारीमा सञ्चालन गर्ने र Built-Own-Operative and Transferred-BOOT अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।							
क	नवसिर्जना र नयाँ प्रविधीमा आधारित उद्योग ब्यवसायीहरुलाई लागत अनुदान सहयोग कार्यक्रम	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	पालिकामा नयाँ प्रविधीको कृषि प्रविधी, उद्योग र ब्यवसायको स्थापनामा प्रोत्साहन मिलाई रोजगारी अवसरको अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	५०००	
ख	Built-Own-Operative and Transferred-BOOT	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	ठूला लगानी र पूर्वाधारजन्य उद्योगहरुलाई BOOT अवधारणामा आधारित सम्झौता गरि रोजगारीका अवसरहरुमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	५०००	
कार्यनीति ८.२. लगानीयोग्य पूँजीको अभावका कारणले शुरुवात गर्न नसकेको वा सञ्चालित रुग्ण उद्योग र ब्यवसायहरुलाई गाउँपालिकाको समन्वय र जमानीमा बैंकहरुबाट							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
शुलभ कर्जाको व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ। यसका लागि महिला तथा विपन्न वर्गको लागि विशेष जोड दिइनेछ।							
क	शुलभ कर्जा व्यवस्थापनका लागि बैकिङ्ग संस्थाहरूसंग लगानी सम्झौता तथा ब्याजमा सहूलियत अनुदान कोषको व्यवस्था	आर्थिक प्रशासन शाखा		२०८२/०८३-०८६/०८७	पूँजीगत अभावका कारणले सञ्चालनमा आउन नसकेका सम्भावना र औचित्यका आधारमा शुलभ दरमा ऋण प्रदान गरि उद्योग व्यवसायको पुनः सञ्चालन भई रोजगारी/स्वरोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेछ।	२०००	
ख	विपन्न वर्ग शुलभ कर्जा कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा		२०८२/०८३-०८६/०८७	आर्थिक विपन्नताको कारणले सञ्चालनमा आउन नसकेका सम्भावना र औचित्यपूर्ण उद्योग व्यवसायलाई शुलभ दरमा ऋण उपलब्ध गराई उद्योग व्यवसायको सञ्चालन भई रोजगारी/स्वरोजगारीमा वृद्धि भएको हुनेछ।	५००	
कार्यनीति ८.३. गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेको र भविष्यमा विभिन्न विषयगत कार्यक्रम र परियोजनाका कृयाकलापहरुमा समन्वय र सामञ्जस्यता ल्याइ यसै रणनीतिको लक्ष्य प्राप्त तर्फ उन्मुख गराइनेछ।							
क	सरोकारवाला निकाय बीच रणनीतिक योजनाको आवधिक समीक्षा तथा उपलब्धि समीक्षा कार्यक्रम	योजना शाखा	उद्योग विकास शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	रणनीतिक योजनाका कार्यक्रम तथा उपलब्धिको आवधिक समीक्षाले सरोकारवालाहरुको समन्वय र साभा लक्ष्य प्राप्तिका लागि सामञ्जस्यता प्राप्त हुनेछ।	२००	
कार्यनीति ८.४. विषयगत शाखा तथा परियोजनाहरुले सम्पादित कृयाकलापहरुको छुट्टै प्रगति विवरण कार्यक्रम निर्देशक समितिमा बार्षिक रुपमा पेश गर्न लगाइनेछ। यस्तो प्रगति विवरणमा यस रणनीतिक योजनाको सम्बन्धित रणनीति नम्बर र कार्यनीति नं. समेत उल्लेख गरी पेश गर्नुपर्नेछ।							
क	विषयगत शाखा तथा परियोजनाबाट सम्पादित कार्यको आवधिक समीक्षा	योजना शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	शाखागत समन्वय, परियोजनासंग समन्वय स्थापित भई उपलब्धिमा गुणात्मक सधार भई श्रोतको दोहोरोपना हट्नेछ।	३००	
रणनीति नं. ८ को जम्मा						१७०००	
रणनीति ९:रोजगारीको हक तथा श्रमको सम्मानको व्यवस्थालाई स्थानीय तहबाट नै संस्थागत गर्ने संग सम्बन्धित:							
कार्यनीति ९.१. नेपालको संवैधानिक व्यवस्था अनुसार रोजगारीको हक र श्रमको हकको सम्मान गर्न विद्यमान पालिकास्तरको प्रशासनिक संयन्त्रलाई स्थायीत्व प्रदान गर्दै, एकिकृत							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
रोजगार सेवा केन्द्र तथा रोजगारी सूचना विनिमय केन्द्रको रूपमा व्यवस्थित र सुविधा सम्पन्न गराइनेछ।							
क	रोजगार शाखाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	आर्थिक प्रशासन शाखा	सामान्य प्रशासन शाखा	२०८२/०८३- ०८६/०८७	रोजगारी प्रवर्द्धन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य एकद्वार नीति अनुसार सञ्चालन भई आन्तरिक, अन्तरसकारी र बाह्य समन्वयमा प्रभावकारिता अभिवृद्धि हुनेछ।	५०००	
ख	श्रमको सम्मान संस्कृति स्थापित गर्नका लागि प्रकाशन सामाग्री तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	योजना शाखा	२०८२/०८३- ०८६/०८७	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियानलाई संस्थागत गर्दै सीप र क्षमता अनुसारका काम गर्ने संस्कृतिको विकास हुनेछ।	५००	
कार्यनीति ९.२. स्थानीय तहको केन्द्रिय तथा प्रादेशिक योजनासँग तादात्म्यता मिलाउने तथा नेपाल सरकारको एकिकृत श्रम तथा रोजगार सेवा (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि २०८० कार्यान्वयनको संयन्त्र निर्माण गरी सक्रियता प्रदान गरिनेछ।							
क	एकिकृत श्रम तथा रोजगार सेवा (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि २०८० को कार्यान्वयन तथा नमूना रोजगार सेवा केन्द्र सञ्चालनका लागि भौतिक संरचना निर्माण तथा व्यवस्थापन	योजना शाखा	आर्थिक प्रशासन शाखा	२०८२/०८३- ०८६/०८७	वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने, गएका र फर्की आएका जनशक्तिका लागि सेवा प्रवाह र आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि प्रचावकारी एकिकृत सेवा सञ्चालन भएको हुनेछ।	२०००	
कार्यनीति ९.३. रोजगारीको क्षेत्रमा व्याप्त लैगिक, जातीय विभेदलाई क्रमशः हटाउदै लैजान विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।							
ख	आर्थिक विकास र रोजगारीको क्षेत्रमा देखा परेका विभिन्न विभेद अन्त्यका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३- ०८६/०८७	रोजगारी र आर्थिक विकासमा विद्यमान विभेदलाई न्यूनिकरण भएको हुनेछ।	६००	
रणनीति नं. ९ को जम्मा						८१००	
रणनीति १०: आप्रवासी र प्रवासी कामदारलाई प्रदान गरिने सेवा र रिटर्नीहरुको परिचालनलाई उचित व्यवस्थापन गर्ने संग सम्बन्धित							
कार्यनीति १०.१. रोजगार सेवा केन्द्रबाट एकिकृत श्रम र रोजगारमुलक सेवा प्रदान गर्ने कार्य शुभारम्भ गरिनेछ।							
क	एकिकृत श्रम र रोजगारमुलक	रोजगार	योजना	२०८२/०८३-	सीप विकास, रोजगारी प्रवर्द्धन,	२००	

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
	सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक पूर्वाधार र संस्थागत संयन्त्रको तयारी	सेवा केन्द्र/शाखा	शाखा	०८६/०८७	उत्पादनशील रोजगारी सृजना, उद्यमशीलता प्रवर्द्धन, आप्रवासन लगायतका सुविधा स्थानीय तहबाट नै प्रदान गर्न शुरुवात गरिएको हुनेछ।		
कार्यनीति १०.२. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरुका लागि पुनःएकिकरण तथा पुनःस्थापना गर्नका लागि सामुहिक वा सहकारी गठन गरी तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।							
क	रिटर्नी सहकारी गठन, दर्ता तथा तालिम कार्यक्रम	सहकारी शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाको सीप, क्षमता र अनुभवलाई संगठित रूपमा परिचालित भई आर्थिक विकासमा सहयोग पुग्नेछ।	२००	
कार्यनीति १०.३. स्थानीय तहमा रोजगारी/स्वरोजगारी सृजना, वैदेशिक रोजगारीका लागि सहजिकरण सेवाका विषय, वैदेशिक रोजगारीकाबाट फर्केकाहरुका लागि एकिकरण तथा पुनःस्थापना, स्थानीयस्तरमा जनशक्ति विकास, पालिकातहमा सम्बन्धित क्षेत्रको नीतिगत व्यवस्था र सुधार, श्रोतको विनियोजनको विषयमा सुभावा, समन्वय, सहकार्य र बहस पैरवी गर्नका लागि सार्वजनिक सुमदायका नागरिक समाज बीचको साभा मञ्च गठन कार्यविधी निर्माण तथा संरचना तयार गरी कार्यपद्धतिको शुरुवात गरिनेछ।							
क	रोजगार संवाद मञ्चको गठन तथा क्रियाशिलता एवं क्षमता विकास कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा		२०८२/०८३	पालिकामा रोजगार तथा आर्थिक विकास, सुशासन तथा संस्थागत विकासको बहस, पैरवी गर्ने तेश्रो पक्षको निगरानी र सहकार्य गरिएको हुनेछ।	२००	
कार्यनीति १०.४. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरुका लागि सूचना तथा आप्रवासन संग सम्बन्धित जोखिमको सूचनामा पहुँच पुऱ्याउने गन्तव्य मुलुकमा श्रमिकको रूपमा जाने कामदारलाई उपयुक्त तालिम तथा सीप उपलब्ध गराइनेछ।							
क	वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको लागि सूचनामा पहुँच तथा सीप विकास साभेदारी कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सूचना प्रविधी शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	वैदेशिक रोजगारीलाई गन्तव्य मुलुकमा हुने सूचनाको र सीपको अभावका कारणले हुन सक्ने जोखिमको न्यूनिकरण भएको हुनेछ।	५००	
क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु (हजारमा)	जोखिम
कार्यनीति १०.५. वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त हुने विप्रेषणलाई बैकिङ माध्यमबाट भित्र्याउने वातावरण बनाउने र त्यस्ता विप्रेषणजन्य आय (सीप, अनुभव, प्रविधी) लाई आयमुलक, रोजगारमुलक क्षेत्रमा लगानी प्रोत्साहन गर्दै गरिबी निवारणका कार्यक्रमसंग संयोजन गर्न उपयुक्त संरचनात्मक व्यवस्था गरिनेछ।							

क्र.सं.	रणनीति, कार्यनीति र कृयाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधी	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट रु हजारमा	जोखिम
क	वित्तीय साक्षरता शिक्षा कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा		२०८२/०८३-०८६/०८७	६०० जनालाई बैदेशिक रोजगार परिवारका सदस्यलाई विप्रेषणजन्य आयलाई आयमुलक, रोजगारमुलक क्षेत्रमा लगानी प्रोत्साहन गर्न र गरिवी निवारणमा टेवा पुगेको हुनेछ।	८००	
कार्यनीति १०.६. आप्रवासीहरु सूचना तथा रिटर्नीहरुको सीप, अनुभव, दक्षता सहितको अभिलेख तथा सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित तथा सवलिकृत गरिनेछ।							
क	सूचना तथा अभिलेख सुदृढिकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	सूचना प्रविधी शाखा	२०८२/०८३-०८६/०८७	बैदेशिक रोजगारी तथा रिटर्नीहरुको सीप, दक्षताको अभिलेख व्यवस्थित भएको हुनेछ।	३००	
रणनीति नं. १० को जम्मा						२२००	
कूल जम्मा रु हजारमा						३०३६५०	

अनुसूची २ तालिकाहरु

तालिका नं. १

गाउँपालिकामा दर्ता भएका प्रकृति अनुसारको सानाउद्योग/व्यवसायहरुको विवरण

स नं	व्यवसायको प्रकृति	धुर्कोट गाउँपालिका भरि	जम्मा
१	कृषि/तरकारी	२०८	
२	पशुपालन	१२९	
३	कृषि/पशु	१७	
४	माछापालन	-	
५	होटेल	२४	
६	खाजाघर	११	
७	तरकारी पसल	४	
८	ब्युटीपार्लर	१	
९	किराना पसल	६९	
१०	भाडा पसल	०	
११	मेडिकल	२	
१२	सिलाई	१२	
१३	मसला उद्योग	-	
१४	हार्डवेयर	-	
१५	फर्निचर उद्योग	६	
१६	फलफुल पसल	४	
१७	घट्ट/कुटानी पिसानी मिल	८	
१८	मासु पसल	४	
१९	दुध डेरी	१	
२०	फेन्सी/कस्मेटिक पसल	७	
२१	इलेक्ट्रिकल पसल	४	
२२	कुखुरा पालन	-	
२३	लघुवित्त	३	
२४	जम्मा	५१४	
	जम्मा पूँजीगत लगानी (रु हजारमा)		

तालिका २

गाउँपालिकामा दर्ता भएका प्रकृति अनुसारको सहकारीहरूको संख्यात्मक विवरण

वडा नं.	कृषि सहकारी	बचत तथा ऋण सहकारी	बहुउद्देश्यिय सहकारी	जम्मा
१	११	९	१	२१
जम्मा	११	९	१	२१

तालिका ३

आधार वर्षमा गाउँपालिकामा सूचीकृत बेरोजगारहरूको वडागत विवरण:

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१३	१८	३१
२	२२	५१	७३
३	२७	५३	८०
४	२२	३३	५५
५	१२	२५	३७
६	९	४०	४९
७	६	१३	१९
जम्मा	८९	२३३	३२२

तालिका ५

क) उद्योगको प्रकृति अनुसार वर्तमानमा रोजगार प्राप्त जनशक्तिको विवरण

क्र.सं.	उद्योगको वर्गिकरण	रोजगारीमा संलग्न व्यक्तिको संख्या	कैफियत
१	साना तथा घरेलु उद्योग	१५०	
२	मझौला उद्योग	८०	
३	कुटिर उद्योग	१००	

ख) उद्योगको प्रकृति अनुसार भविष्यमा रोजगार प्राप्त हुनसक्ने जनशक्तिको विवरण

क्र.सं.	उद्योगको वर्गिकरण	रोजगारीमा संलग्न हुन सक्ने व्यक्तिको संख्या	कैफियत
१	साना उद्योग	१५०	
२	मझौला उद्योग	१००	
३	कुटिर उद्योग	१००	

तालिका नं. ६

क) उद्योगको प्रकृति अनुसार हाल रोजगार प्राप्त जनशक्तिको सीप तथा क्षमता विश्लेषण

क्र.सं.	उद्योगको वर्गिकरण	रोजगारीमा संलग्न आवश्यक सीप र क्षमता	हाल उपलब्ध छ वा छैन
१	साना उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य
२	मझौला उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य
३	कुटिर उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य

ख) उद्योगको प्रकृति अनुसार भविष्यमा रोजगार प्राप्त गर्न सक्ने जनशक्तिको सीप तथा क्षमता विश्लेषण

क्र.सं.	उद्योगको वर्गिकरण	भविष्यमा रोजगारीमा संलग्न हुन आवश्यक सीप र क्षमता	हाल उपलब्ध छ वा छैन
१	साना उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य
२	मझौला उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य
३	कुटिर उद्योग	ता लम र औजार	सामान्य